

Thursday Night Mishmar

בענין מצות צריכות כוונה

From last week :(א): מראה מקומות

-- ראש השנה כ״ח. שלחו ליה ... כ״ח: איתיביה

- -- טור או״ח ס׳ תקפ״ט בית יוסף ד״ה וצריך (ובעיקר מ״וכתב רבינו שמואל״)
 - -- סוכה ל״ט. תוס׳ ד״ה עובר ״שיתכוין שלא לצאת״
 - -- טורי אבן ראש השנה כ״ח: ד״ה מצות א״צ כוונה
 - New for this week :(ב) מראה מקומות
 - -- סוכה פרק ג׳ משנה ח׳ תוס׳ רעק״א, אות ח׳ [כ״ו]
 - -- חזון איש או״ח (מועד) מס׳ פסחים ס׳ קכ״ד (דף קי״ד:) ד״ה זאת אומרת

-- קובץ שיעורים חלק ב׳ – ס׳ ל״ג אות א׳, ב׳

לב א טוש״ע ה״ה ק״ מקפו קעיף ב: לנ ב שם סעיף ג וסי מקפת סעיף א: לד ג מיי פ״נ מהלכות שופר הל׳ ד טוש״ע הית סי׳ תקל סעיף ו: לה ר טוש״ע ח״ח ק״ מקפו קניף נ: לו הו מיי׳ פ״ח מהלי שופר הלכה ג: לו ז מיי שם טושייע אייח סי׳ מקפו סעיף ג: לח ח מיי׳ לש ט טוש״ע א״ח ק״ מקפט כפיף ו וטוש״ט ייד סי׳ רכא סעיף יב: מי מיי׳ שם טוש״ע א״ת סי תקפו קעיף ה וטוש״ע י״ד סי׳ רכא סעיף : 37 כא כ טוש"ע ייד שס: כב ל מיי סייו מהלי חמז ומנה הלכה ג טוש״ע ל״ם קי׳ תעה קעיף ד: מנ מ מיי׳ שם וופכ״ט מהלי מכירה ה״ה וס"ט מהל׳ עדות הל׳ טו טוש״ע שם סעיף ה ווח״מ קרי לה קעיף טן:

עין משפט

נר מצוה

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כח. בשופר של עולה לא יתקע. כלומר נמזיד ואם תקע כלומר

בשוגג ילה דבשוגג מעל ונפיק לחולין הבל במויד הין מעילה ולא נפיק לחולין וכשמחלק בין עולה לשלמים היה יכול לחלק בעולה גופה בין מזיד לשוגג אבל השתא מחלק בשוגג גופיה: אמר רב יהודה בשופר של ע"ו

לא יתקע ואם תקע יצא.

תימה מאי שנא משלמים דלא ילא

משום דמלות ליהנות ניתנו ורבינו

חננאל גרים הכא רבא יותימה

דבסוף כסוי הדם (חולין דף פט. ושם)

תניא תקע לא יצא וכן קשיא אההיא

מהא דאמר רבא בפרק מלות חלילה

(יבמות דף קג: ושם) חללה בסנדל

שאינו שלו ובסנדל של ע״ז חלילתה

כשרה ולה המרינן מכתת שיעוריה

ופרישית כולה בשלהי כסוי הדם ופ׳

לולב הגזול (סוכה דף לא: בד״ה באשרה):

המודר הנאה משופר מותר

מצוה. בפרק ב׳ דנדרים (דף טו:)

מחלק אביי בין הנאת סוכה עלי

לאומר שלא אהנה מן הסוכה דיכול

לאסור הסוכה עליו שאינה משוענדת

לו אבל אין יכול לאסור עלמו על

הסוכה שהוא משועבד לה ופריך

עלה רבא וכי מצות ליהנות ניתנו

אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת

סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא

אשב בסוכה ולדברי רבא היה משמע

דכאן נמי אי אמר הנאת שופר עלי

מותר לתקוע בשופר של מלוה דמלות

לאו ליהנות ניתנו אבל אם אמר

תקיעת שופר עלי אסור לתקוע

בשופר של מזוה אפי׳ לרבא כמו

דאמר גבי סוכה אם לא נחלק משום

דגבי סוכה בלאו מצוה יש הנאה

בישיבה אבל שופר אי לאו מלוה אין

הנאה בתקיעה דאינו מכוון לשיר

ועל סוגיה דהתם קשיה דמשמע

דוקה כשהמר שבועה שלה השב

בסוכה הוא דאינו יכול לאסור עלמו

על סוכה לפי שהוא משוענד לה

אבל אם אמר ישיבת סוכה עלי

בשבועה אסור כמו בקונם וא״כ מאי

הומר בנדרים מבשבועות דקתני התם

הא שניהם חלין בענין אחד ויש

לומר דנדרים חלין בכל ענין דשייכי

דהיינו האסרת חפץ כדאמרינן בריש

מסכת נדרים (דף ב:) דנדרים וחרמים

מידי דמיתסר חפלא עליה לאפוקי

שבועה דקאסר נפשיה מן חפלא ולכן

חלים הנדרים בכל ענין שיאמר חוץ

מהיכה דהזכיר הנהה משום דמנות

לאו ליהנות ניתנו ומה שמחלק שם בין

אמר ישיבת סוכה עלי לשבועה שלא

אשב לא בא אלא לומר שיש חילוק

בין נדר לשבועה לפי שהנדר בכל ענין

שיאמר מיתסר חפליו עליה ובשבועה

בכל ענין שיאמר קאסר נפשיה מן

מפציו: המודר הנאה ממעיין.

הא דאינטריך לאשמועינן מודר הנאה

מחבירו ומשופר וממעיין דס״ד אמינא

דוקה במודר מחבירו הוה דשרינן

לתקוע בשופר של

אשמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה על שפת הבור יצא ימקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמור השחר לא יצא אמר ליה אביי מאי שנא התם דבעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא הכא נמי בעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא הכי השתא התם לילה לאו זמן חיובא הוא כלל הכא בור מקום חיובא הוא לאותן העומריז בבור למימרא דסבר רבה שמע סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא ת״ש ייתקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת ואמאי תסלק לה בתרתי פסוקי תקיעתא מהדדי לא פסקינן ת״ש יהתוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא ואמאי ליפוק בתחילת תקיעה מקמי דליערבב קלא יכי קאמר רבה בתוקע ועולה לנפשיה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא זמנין דמפיק רישיה ואכתי שופר בבור וקא מיערבב קלא קמ"ל אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא • ^הבשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ם עולה בת מעילה היא כיון ידמעל בה נפקא לה לחולין שלמים דלאו בני מעילה נינהו איסורא הוא דרכיב בהו [ולא נפקי לחולין] מתקיף לה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי קא תקע באיסורא תקע אלא אמר רבא אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר האחד זה ואחד זה יצא יימצות לאו ליהנות ניתנו אמר רב יהודה ״בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא ייבשופר של עיר הנדחת לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט עיר הנדחת כתותי מיכתת שיעוריה אמר רבא מהמודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה המודר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה ואמר רבא המודר הנאה מחבירו מזה עליו מי חמאת בימות הגשמים אבל לא בימות החמה יהמודר הנאה ממעין טובל בו מבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה שלחו ליה לאבוה דשמואל לכפאו ואכל מצה יצא כפאו מאן אילימא כפאו שר והתניא מיעתים מחלים עתים שוטה כשהוא חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו כשהוא שומה הרי הוא כשומה לכל דבריו אמר רב אשי שכפאוהו פרסיים אמר ירבא זאת אומרת יהתוקע לשיר יצא פשיטא היינו הך מהו דתימא התם רחמנא והא אכל אכול מצה אמר

שמע מקלח התקיעה נכור כו׳. קא פלקא דעתך דהכי קאמר היה עומד הוא בשפת הבור וחבירו תוקע בבור וילא לחוץ (א) בחלי התקיעה ואשמעינן הכא דבקלת נמי יולא: קודם עמוד השחר. לאו זמניה הוא כדאמרינן במסכת מגילה (דף כ:) כל היום כשר

לתקיעת שופר ויליף טעמא מיוס תרועה יהיה לכסט יום ולא לילה: הכי גרסינן למימרה דסבר רבה דכי שמע היניש סוף תקיעה כלה תחילת מקיעה ילה וממילה כו': מקע כראשונה. פשוטה שלפני תרועת המלכיות: ומשך בשניה. בפשוטה של אחריה כשתים ונתכוין לנאת בה אף ידי פשוטה שלפני תרועת הזכרונות שעתיד עליו לתקוע תיכף לזו: אם קול שופר שמע. כלה קול הברה ילא: אם קול הכרה שמע. עם קול השופר לה ילה: בתוקע ועולה לנפשיה. ואין אחר עמו לנאת בו אלא תוקע ועולה הוא דלדידיה תחילתה וסופה בהכשר דבתחילה הוא והשופר בבור והמרן לעיל (דף מ:) הותן העומדים בבור ילחו: של עולה. ותלשו מחיים דאילו לאחר זריקה אין מעילה לא בעורה ולא בקרניה שהכל לכהנים כדחמרינן במנחות (דף פג.) ובזבחים (פו.) נאמר לו יהיה בעולה ויקראון ונאמר לו יהיה בחשם נשסן מה חשם עלמותיו מותרין אף עולה עלמותיה מותרין: שלמים לחו בני מעילה נינהו. דחין מעילה בקדשים קלים אלא באימורים ולאחר זריקה כשהובררו לחלק גבוה: לא ליהנות ניתנו. לישראל להיות קיומם להם הנאה אלא לעול על לוחריהם ניתנו: כשופר של ע"ו. ששימשו בו לע״ז ונחסר בהנחה כדתניה בתסכת ע"ו (דף נה:) הבד תאבדון את כל המקומותים בכלים שנשתמשו בהן לע״ז הכתוב מדבר: וחם מקע ילח. דמלות לחו הנחה נינהו: כמומי מיכמת שיעוריה. דהא לשריפה קאי וכשרוף דמי ושופר בעי שיעור כדאמרינן לעיל (דף מ:) כדי שיאחונו בידו ויראה לכאן ולכאן: מותר לתקוע לו. טעמה דכולהו משום דמלות לאו ליהנות ניתנו: הכירו מוה עליו בימום הגשמים. שאין כאן אלא הנאת קיום המנוה ומלות לא ניתנו ליהנות: אכל לא בימום החמה. דאיכא הנאת הגוף: שלפאוהו פרסיים. ואע״ג שלא נתכוון לנחת ידי חובת מנה בליל רחשון של פסח יצח: התוקע לשיר. לשורר ולומר כך שמעתי מפי מורי הזקן. וביסודו של מורי רבי ילחק כן יהודה ראיתי התוקע לשד להברית רוח רעה מעליו: פשיעה. דוחת אותרת כן: מהו דתימה התם הכול מלה קחמר רחמנה והה חכל. ונהנה באכילתו הלכך לאו מתעסק הוא שהרי אף לענין חיוב חטאת חמרינן (כריתות דף יט:) המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה:

67

א) ולעיל ס.ן, כ) לעיל ס. ולקמן לג:ן, ג) לעיל ס:, ד) ומי׳ מומ׳ זנהים פו. ד"ה חתיה ותוספות בכורות המולםו. 7"5 .12 ה) נפתחים כז:ן, ו) נערונין לא.ן, ז) חולין פט.. [תוקפתה דתרומות (1 פיא היגן, ט) נפי כריא כדכתיב ותחלימני ותחייני. ערוך ערך חלם גן, י) [גיי הראים רבהן, כ) ולקמן לג:], ט [במדבר כט], מ) ולכרים יבן, () וועי תוספות הולין פט. ד״ה והמניחן,

הגהות הב״ח (ה) רש"י ד״ה שמע מקלם כו׳ תוקע בבור וילה לחוך יצא נחלי התקיעה:

31910

גליון הש"ם

נם' בשופר של שלמים. עיין זכחים דף פו ע"ל תדייה לתים, ובכורות דף כו ע"ה מד"ה התולש ובנדרים דף י ע"ל מד"ה אדם מכיא כבשות ומעילה דף יב ע״ב מד״ה חלב:

תקע בראשונה. פשוטה שלפני התרועה מהע כדרכה (לקמן לג:). ומשך בשניה. מקיעה של אחר התרועה משך כשמים ללאת בה ידי שמים, שהיה לריך לעשות זו מחר זו פשוטה שלאחריה דמלכיות ופשוטה שלפניה דוכרוטת (שם). אין בירו אלא דפסוקי מקיעה אחת. אחת לשתים לא מפסקינן (שט). מצות לאו ליהנות ניתנו, שהמנות שנימנו לישראל לא ליהנות ניתנו להם. לא לשם הנאה ניתני אלא גזירת מלך .005 היא עליהם (חולין פט.) בשופר של ע״ז לא יתקע ואם תקע יצא. דלאו הנאה היא ולכתחלה מיהא לא ימקע משום רמאים (שם).

-

רבינו חננאל

אמר רבה שמע מקצת

תקיעה בבור ומקצת

תקיעה על שפת הכור יצא,

הואיל ובור מקום תקיעה

הוא לאותן העומדים

בבור, אבל מקצת תקיעה

קודם שעלה עמוד השחר

ומקצת אחר שיעלה עמוד

השתר, כיוז שהלילה לאו

ומן חיובא הוא (לתד) לא

יצא. למימרא דסבר רבה

שמע סוף תקיעה כלא

תחלת תקיעה או תחלת

תקיעה בלא סוף תקיעה

יצא, והתנן תקע בראשונה

ומשך בשניה כשתים אין

בירו אלא אחת כו׳. ודחינן

פסוקי תקיעתא מהדדי לא

מוסף רש"י

אמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא. דמנות אינן לריכות כוונה בפ׳ ערכי פסחים (פסחים דף קיד:) משמע דהוי פלוגתא גבי הביאו לפניו מטבל בחזרת דקתני בגמי אכלו דמאי יצא אכלו בשלא מתכוין יצא ובאידך ברייתא תניא ר' יוסי אומר אע"פ שטבל בחזרת מצוה להביא לפניו (מלה) חזרת ותרוסת ודייק התם ע"כ לאו משום היכרא הוא מדקתני מצוה אלא משום דמצות צריכות כוונה והשתא מה שהוצרך רבא לדקדק מכאן ולא הביא מברייתא דהתם דקתני בהדיא דהוה אמינא היינו בירקות דרבנן אבל מצות דאורייתא בעי כוונה ומה שמקשה עליו מברייתות דלקמן ולא פריך מרבי יוסי דהתם דהוה מלי לדחויי דלעולם מלוה משום היכרא: 336

לתקוע לו ולהזות משום דסתם מודר מחבירו אין דעתו על דבר מלוה כשאין מפרש בהדיא אבל אם פירש בהדיא ממעיין ומשופר אסור קמ"ל:

אבל

אבל הכא יזכרון תרועה כתיב והאי מתעסק

בעלמא הוא קמ"ל אלמא קסבר רבא "מצות

אבל הכא. מוקע לשיר ממעסק בעלמא הוה ולקמן בפרק במרא (דף לב:) מנן הממעסק לא ילא: אבל נתכוון שומע

ולא נתבוון משמיע היבי משכחת לה. °לא הוה מלי למימר כגון

שלא נתכוון משמיע להוליא השומע דמשמע ליה כדדייק בסוף סוגיא

משמיע לעלמו שידומיא דשומע לעלמו

אלמא " [לא] בעי כוונה:

רקא מנבח נבוחי. פי׳ נקונט׳

המפורש במשנתנו וקשיה דהם כן

אפילו נתכוון נמי לא נפיק ונראה

לי מנבח נבוחי שאין מתכוין לתקוע

שיעור תקיעה ותקע שיעור תקיעה

ושמה כך רולה לומר בקונט׳ הי

דאינו תוקע כשיעור תקיעה

 ל) נפסחים קיד:ן, ב) ברכית
יג., ג) נלעיל ס: לקמן כט. תוסס׳ ס״כ ה״ה], ד) [עירונין נו.ן, ל) ערובין ק. זנחים פ., ו) ופי׳ כשהדבר שומד בעלמו ולא כשים בו דבר אתר. תוי״ט פ״ת דונתים מ״יז, ו) מ״ה, ה) נלקתן לג:], ע) דותיה דשומע לעלמו דקרי ליה נתכוין שומע ומשמיע דינה הלמה

תורה אור השלם ו. דבר אל בני ישראל בחרש השביעי לאמר באחר לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: ויקרא כג כד י אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלף פעמים ויכָרַך אָתְכָם כָאָשֶׁר דְבָר דברים א יא לכם: . לא תֹספו עַל הַדָּבָר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות יי אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם:

גליון הש"ם

עיין תום׳ ישנים יומא דף ט ע״א ד״ה טומן: תום׳ ר״ה

אכל נתכוין כו' לא הוי מצי

לומר. עייו תשונת מהרינ״ל

כפר שני סיי פה:

מוסף רש"י

אין צריכות כוונה. שיהח

מתכוין לשם מלות וברכוח

יג.) ללחת ידי מוכתו (ערובין

צהם. היה קורא בתורה.

פרשת ק״ש, והגיע זמן

יג.). לא לקרות. אכל לגלות. לכל ללאת ידי מלוה לא בעיט

שיהה מהכרין אלה לקרית

כתורה בעלמה ושםי. הא קא

קרי. הל נקורל נתורה קל

עסיק תנא ואתי דקתני היה

קורא כמורה (שם). בקורא להגיה. אם הספר אם יש נו

טעות, דאפילו לקריאה נמי

לה מתכוין (שם). הניתנין

במתנה אחת. כגין דס

הככור שנתערב בדם בכור

אתר (ערובין ק.) או כגון דס

בכור שנתערב בדם מעשר.

בין בכלול בין בכוסות (זבחים

ועולה אותה מתנה לזה ולזה

(ערובין שם) קס"ל השתל

דאמרינן ים כילה וסמכינן

עליה שיש במסנה זו משניהם.

ואם בכוסית יתן מתנה מוה

ומתנה מוה וזבחים שם). מתך

ארבע כמתן ארבע. לס

מטחת זו נשפר לדם מטחת זו

(ערובין שם) או כנון דם עולה

בדם שלמים או בדם אשם

ששניהם טעוניו שתי מתנות

שהן ארכע ושניהם תחתונים

ובחים שם). ינתנו כמתן

ארבע. ינתנו ד׳ מתנית

וטולות לזו ולזו וערובין שם).

הניתנות מדם הנכור כהילו

ינתנו מתנה אחת.

המקרא. זמן ק״ש (ברכו

דברים ד ב

וכרי כלייל, י) נייח,

שלא לשום מזוה: ילקה. שהרי מוסיף על מלוה ועובר משום בל תוסיף:

קתני. בברייתה:

נמ׳ שלא בזמנו בעי כוונה.

הניתנין במתנה חתת. כגון דם בכור שנתערב בדם בכור חבירו או בדם מעשר: ינתנו מתנה חתת. והרי יש בה משניהן ועולה לשניהן: מתן ארבע. שלמים ואשם ועולה ותודה: דלמה קסבר רבי יהושע כו׳. ומתרתי הנך ממתני׳ ומברייתה היכה לאותובי לרבא: אנן הכי אמרינן. אנן דמייתינן סייעתא מהא דטעמא משום דאי הדר מתרמי ליה כו׳ הכי קאמרינן ליה לרב שמן: מאי טעמה שנק מחניחין כו׳. שנק מתניתין הניתנין במתנה אחת משנה היא בשחיטת קדשים: לוחיב ממתניתין. דאלימא לאקשויי: לא סגי דלא יהיב. אי הדר מתרמי ליה דקדשים לא מפסיד: ללאת לא בעי כוונה. דבלאו מתכוין יולא ידי הובתו: לעבור בעי כוונה. שיתכוין לשום מלוה ואי לא לא עבר: והא מתן רמים כו׳. שחין מתכוין בשחר מתנותיו לשם בכור והאמר רבי

מלות אין עובר עליהן. בבל תוסיף אלא בומנן כגון חמשת המינין בלולב וה׳ טוטפות בתפלין חמש ליליות בטלית אבל תוספת יום על ימים או שעה על שעה אין זה מוסיף: בשלא סיים. אלא הוסיפה באמלע: סיים 160 יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף: איכוון

אלא מעתה. דשאין מתכוין למלוה

כמתכוין דמי: הישן בשמיני בסולה.

קא משמע לן. דאע״ג דמתעסק הוא ילא דמלות אין לריכות כוונה:

ומן המקרא. של קריאת שמע והוא היה קורא בתורה פרשת שמע:

קורא להגיה. אף קרייה אין כאן אלא מגמגם: דקא מנכח נכוחי.

ואינו מוקע כשיעור מקיעה המפורש במשנמנו בפ׳ אחרון (דף לג:):

אין צריכות כוונה איתיביה יהיה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו כוון לבו לצאת לא לקרות לקרות הא קא קרי יבקורא להגיה ת"ש ייהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו אם כוון לבו לצאת לא לשמוע לשמוע והא שמע סבור חמור בעלמא הוא איתיביה ינתכוון שומע ולא נתכוון משמיע משמיע ולא נתכוון שומע לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע בשלמא נתכוון משמיע ולא נתכוון שומע כסבור חמור בעלמא הוא אלא נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע היכי משכחת לה לאו בתוקע לשיר דלמא דקא מנבח נבוחי א"ל אביי אלא מעתה יהישן בשמיני בסוכה ילקה אמר לו שאני אומר מצות אינו עובר עליהן אלא בזמנן מתיב רב שמן בר אבא ימנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון יה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל ילא תוסיפו על הדבר והא הכא כיון דבריך ליה עברה ליה זמניה וקתני דעבר הכא במאי עסקינן בדלא סיים והתניא סיים סיים ברכה אחת והתניא סיים כל ברכותיו שאני הכא כיון דאלו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה הוא ומנא תימרא

נמי כעין שפירש בקונט׳ לקמן בפרק בתרא (דף לג:) מתעסק שהיה נופח בשופר ועלתה לו בידו תקיעה: וכונא תימרא דתנן. גני וריקת דם תימה מאי אולמיה דהך מההיא דכהן שעולה לדוכן ויש לומר דגבי כהן שמתכוין לברך ולהוסיף יכול להיות שעובר אע״ג דלאו ומניה הוא אבל כאן שאין מתכוין להוסיף ואינו עושה אלא מחמת ספק אין לו לעבור אי לאו משום דחשיב זמניה אלא ודאי אמרינן דחשיב זמניה משום זמנין דחי מתרמי ליה בוכרח הדר מזה מיניה והוא הדין גבי כהן מהאי טעמא וא״ת הא דאמר בפ״ק (דף טו: ושס) למה תוקעין ומריעין כשהן יושנין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן והא עבר משום בל תוסיף ועוד אמר בפרק בתרה (דף לד.) שלש תרועות נאמרו בר״ה שנים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים ואיכא למאן דחמר ב׳ מדברי סופרים והשתח עבר משום בל תוסיף אע״ג דכבר עבר ויצאו מכל מקום אי אתרמי ליה לבורה החרינה הדר ותקע וחשיב זמניה ועוד דאפי׳ לאו זמניה כיון דמתכוין לשם מלוה עובר משום בל תוסיף דמסיק רבה בסמוך לעבור שלא בומנו בעי כוונה וי״ל כדפרישית בפ״ק (דף טו: ושם) דלא שייך בל תוסיף בעשיית המלוה שתי פעמים וברכת כהנים נמי אפי׳ מברכין כמה פעמים ללבור אחד אין זה בל תוסיף אלא אם כן מוסיף ברכה אחת כגון יוסף (ה׳) עליכם ככם (דברים א) או כיוצא בה וכן אם נטל לולב כמה פעמים ביום או אוכל בפסח כמה זיתים של מלה אין זה בל תוסיף וכל הניתנים במתנה אחת אם נתן כמה פעמים במקום אחד אין זה בל תוסיף אלא אם כן נותן במקום אחר וכן בהדם וערבה שבלולב אפילו נותן כמה הדסים וכמה ערצות בלולב אין זה בל תוסיף אפילו למ״ד לריך אגד אלא אם כן מוסיף מין אחר ומיהו תימה דלפי׳ זה אם היה נותן

דסכר מתני׳ כיון דאילו מתרמי ליה בכור אחר הוה כל יומא זמניה הוא, ברייתא נימא כיון דאילו מיתרמי ליה צבורא אתרינא הדר מברד כולי יומא זמניה הוא. כלומר טעמא חדא נינהו אמאי מותיב מהאי. ופרקינן רב שימי סבר התם גבי בכור לא

מד א מיי׳ פ״ב מהל׳ ק״ם הלכה ה סמג עשיו יח טושייע אייח פי׳ ס סעיף ה: מה ב מיי פייב מהלי שופר הלי ד טושיים אייח קיי

מקפט סעיף ס: כו ג מיי פייד מהלכות נשיאות כסים הלכה יב טוש״ע א״ח סי׳ קכח סעיף כז נרב אלפס פי הקורא אח

המגילה דף רעגן: כז ד ה מיי׳ פ״ב מהל׳ פסולי המוקדשין הלכה :67

-רבינו חננאל

אבל הכא בענ[י]ן תקיעות כוונת הלב בעינן וליכא. קמ״ל מצות אין צריכות כוונה. איתיביה היה קורא בתורה בעיניין קרית שמע והגיע זמן קרית שמע, אם כיוון לבו למצות למצות קרית שמע יצא, ואם לא כיוון לא יצא. ודחינן (מתניתא) [מתניתיז] בקורא להגיה, שאינו קורא התיכות כקריאתם אלא ככתיכתם. החסירות והיתירות כמות שהן כתובות. לפיכך אמ׳ אם כיוון לבו וקרא כמסורה יצא ואם לאו לא יצא. ת״ש מהא רתנן הכא במתנית׳ היה עובר אתורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לכנסת ושמע קול שופר או קול מקרא מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אע״פ שוה שמע ווה שמע וה כיון לכו וזה לא כיוון לכו. מאי כיון לבו לצאת וש״מ מצות צריכות כוונה. ודחינן כיון לבו לשמוע ולהבחין אם היא תקיעת בז אדם או צהלת סוס. איתיביה נתכוון ןשומע ולא תכוחן לו משמיע לא יצא. הא היכי משכחת לה, לאו בתוקע לשיר, קשיא לרבה. יפריק לא דקא מנבח נבוחי, כלומר אינה תקיעה שלימה אלא כמיו נבוח הוא, ולפיכך לא יצא, אבל אם היתה תקיעה אע״פ שלא נתכוון יצא. אי הכי כי המצוות [איז] צריכות כוונה, התורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים ואין לך להוסיף על שכעת ימים. אי הכי הישן בשמיני בסוכה ילקה, עבר על בל תוסיף אף על פי שלא נתכוון לישן בסוכה משום מצוה. ודחינן שאני אומר מצות אין עובר עליהן משום כל תוסיף אלא בזמנז. מותיב רכ שימי בר אכי מניין לכהן שיעלה לרוכן שלא יאמר הואיל וניתנה לי רשות לברך את ישראל אוסיף אני ברכה אחת משלי, כגון ה׳ אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו׳, ת״ל לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם. (ורתינז כיוז דאילו מתרמי ליה ציבורא אחרינא) [וכיון] דסיים כל הברכות עברה לה זמו המצוה וקתני דעובר אם יוסיף. ודחינן כיון ראילו מתרמי ליה ציבורא אחרינא הדר מכרד להו. כולה יומא זמניה הוא. ומנא תימרא דאמרינן כי האי גוונא דכוליה יומא זמניה הוא, רתנן בשחיטת קרשים פרק ח׳ הניתנין מתנה אחת שניתערבו בניתנין מתן אחת ינתנו במתן אחת כו'. והא הכא כיון ריהיב ליה כבכור מתנה אתת והיא מצותו כדתנז בפרק איזהו מקומו של זבחים הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמו טעוז

מתנה אחת כר׳, הנה כיון שהזה מדם הבכור מתנה אתת גמר מצותו ועברה ליה זמניה, וקתני ר׳ יהושע כשנתתה עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידר, לאו משום דאמר כיה דאילו מיתרמי בכור אחר הוי מדי מיניה, כולהי יומא זמנו הוא, ודחינו ודלמא ר׳ יהושע סבר מצות עובר עליהן אפי׳ שלא בומנן. אנן הכי קאמ'[רינן] רב שימי גופיה היכי שביק מתניתין, אמאי לא מותיב מהא מתני,

דתנן

הן מים ואין זה כל מוסיף חבחים שם). רי יהושע אומר ינתנו במתן אחת. כיון דקי"ל כל הנימנין על המוכח החינון שנתנן

בממנה אחת כיפר, הכא דלא אפשר סמכינן עלה אפילו לכתחילה ולא עברינן אבל מוסיף, ואי משום בל תגרע דמטאת כדקאמר

שעמה, מוטב שיעקר כל מגרע מחליו שהוה יושב וחיט עוקר הלחו נידים, מעצור על כל חוסיף שהוה עוקרו נידים וערוביו

שם). ולא עשית מעשה בירך. ומינו דומה עושה מעשה ליושג ומינו עושה ומיסור כמ ממליו (זבחים שם).

דההוא למעלה מחוט הסקרא והני למטה: אמר בל תוסיף אלא בשהוא בעצמו. והלכך טוב שלא יגרע המלוה: א נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו. והלכך כיון דיולא נאחד למה מקקנו לימן ארצע ועוד טפי עדיף נאחד מארצע 🏹 כמו שמפרש: דלכא קסבר רבי יהושע מצות עובר עליהן שלא בומנן. והישן נשמיני נסוכה ילקה לרני יהושע

סגי דלא מדי הלכך זמניה הוא. הכא אי בעי מצלי אי בעי לא מצלי. ואסיקנא אלא אמר רבא לצאת ידי חובה מצות לא כעו כונה, לעבור במתכוון להזסיף על מה שכתוב בזמנו לא בעי כונה [שלא בזמנו בעי כונה]. אמר [ליה] רבי זייה לשמעיה

בתפלין בבית אחד לא היה עובר משום בל תוסיף ומסוכה אין להביא ראיה כאן מה שאין עובר בעשה ד׳ מחיצות אע"ג דאמרינן שמים כהלכתן ושלישית אפי׳ טפח דכל שכן כשעושה ד׳ מחילות טפי עדיף דהוי תשבו כעין תדורו: כותן ארבע במתן אחת. כגון דם בכור שהוא מתן אחת בדם עולה ושלמים שהם שתי מתנות שהן ארבע ולא בדם חטאת שהן אלבע מתנות בד׳ קרנות

איכוון מתן ארבע במתן אחת. כמה חוטין בלילית וכמה פרשיות כנון דם עולה בנכור ששניהם מתמונים (זבחים שם). ר"א אומר ינתנו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מלוה עדיף, אע"ג דבהאי מנוה איכא לד

דתנן סיהניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין מתנה אחת ינתנו מתנה

אחת מתן ד' במתן ד' ינתנו במתן ד' מתן ד' במתן אחת ר"א אומר ינתנו

במתן ד' רבי יהושע אומר יינתנו במתן אחת אמר לו ר״א הרי הוא עובר על

בל תגרע אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף א"ל ר"א לא

נאמר בל תוסיף אלא ייכשהוא בעצמו אמר לו ר' יהושע לא נאמר בל תגרע

אלא כשהוא בעצמו ועוד אמר רבי יהושע כשלא נתת עברת על בל תגרע

ולא עשית מעשה בידך כשנתת עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך והא הכא כיון דיהיב ליה מתנה מבכור עברה ליה לזמניה וקתני דעבר

משום בל תוסיף לאו משום ראמרינן כיון ראילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא

הדר מזה מיניה כוליה יומא זמניה "[ממאי] דלמא קסבר ר' יהושע מצות

עובר עליהן אפי' שלא בזמנן אנן הכי קאמרינן רב שמן בר אבא מ"מ שביק

מתני' ומותיב מברייתא לותיב ממתניתין מתניתין מ"מ לא מותיב כיון דאילו

מתרמי ליה בוכרא אחרינא בעי מזה מיניה כוליה יומא זמניה הוא ברייתא

נמי כיון דאי מתרמי צבורא אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה ורב

שמן בר אבא התם לא סגי דלא יהיב הכא אי בעי מברך אי בעי לא מברך

רבא אמר לצאת לא בעי כוונה לעבור בעי כוונה והא מתן רמים לרבי

יהושע דלעבור ולא בעי כוונה אלא אמר רבא לצאת לא בעי כוונה לעבור

בזמנו לא בעי כוונה •שלא בזמנו בעי כוונה •אמר ליה ר' זירא לשמעיה

עבירה דעבר אבכור אבל מוסיף, לתי עשה דחטלת ולפירושו לעיל מתן ארבע לם הטאת) דכתיב (ויקרא ד) ובשמיני ספק שביעי לא יתיב ומיהו לא קיימא מסקנא הכי: הבא אי בעי מברך. משמע מכאן דכיון דעלה לדוכן פעס ונתן על קרנות, ודחי לכל מוסיף לכלול (ערובין שם) אחת ביום שוב אינו עובר בעשה דאמור להם (במדבר ו) כל היום דהא האמר אי בעי לא מברך: ורואה אני המתנות היתרות

תנר בית חדש

אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפט

בשבילם (ג) אפי׳ דרך רה״ר ולזה הסכים א״א ז״ל:

ז (ג) יהמודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של

בתקיעה שהיא חכמה ואינה מלאכה מותר לחקוע להם ואפי׳ מי שילא כבר, ומותר נמי להוליא את השופר [לרשות הרבים מבית הכנסת] כדי לתקוע להם וכן נ"ל דלה גריעה אשה מקטן שלה הגיע לחינוך דמתעסקין נהם כדי שילמדו כ"ש לנשים דמכוונות למצוה עכ"ל הרא"ש. וכ"כ המרדכי וסי חשיטן: ולענין הלכה כדאי הם לסמוך עליהם, כ״ש במקום דאיכא רבוותא דסברי כוותייהו כמו שנחבאר בסמוך. ועוד דטעמא דראבי״ה והרא״ש טעמא דמקתצר הוא ומיהו טוב שלא לצרך כיון דפלוגתא הוא ספק צרכות להקל (ב): ז המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה וכו׳ מימרא לרכא נפרק ראוהו ני״ד (כח ע״א): וכתנ הר״ן [ו ע״נ ד״ה אמר רנא]

בתקיעות דר״ה לריך לדקדק לפי שיש בהן מדרבנן. אלא שאין מחוורין דבריו דמ״מ מלוה איכא. ומיהו מסתברא לי דכי אמרינן מותר לתקוע לו מקיעה של מצוה דוקה כגון שהוה תוקע מחליו להוציה המודר הנחה אבל כל שח"ל המודר תקע לי והוציאני אסור דשליתותיה קה עביד, ורחיה לדבר מדחמרינן בפרק אין בין המודר (לה ע״ב) גבי הא דאיבעיא לן התם הני כהני אי הוו שלוחי דידן או שלוחי שמיא למאי נפק״מ למודר הנאה אי אמרת שלוחי דידן הא קא מהני ליה ואסור. ואמרינן נמי התם (לו ע"צ) אלא לדעתיה דבעל הכרי הא קא מהני ליה דקא עביד שליחותיה אלמא דכל היכא דקא עביד שליחותיה אסור, אלא ודאי הכא בתוקע מעלמו שלא בשליחותו של מודר עסקינן: ד, ט וצריך שיכוין התוקע להוציא השומע וכו׳. בפרק בתרא דר״ה (לג ע״ב) תון המתעסק לא ילא והשומע מן המתעסק לא ילא, ובגמרא

ואתאי דתנן השומע מן המתעסק לא ילא דייק [שס] אבל השומע מן המשמיע לעלמו מאי ילא לימא מיהוי מיובתיה דר׳ זירא דא״ל ר׳ זירא לשמעיה איכוין ומקע לי ומשני דלמא איידי דתנא רישא מחעסק תנא סיפא נמי מתעסק. ובפרק ראוהו בי"ד (כח ע"א) שלחו ליה לאבוה דשמואל כפאוהו ואכל מצה יצא אמר רבא זאת אומרת המוקע לשיר יצא כלומר דמצות אייל כוונה, ובתר הכי גרסינן נסוף עייבן אייל רייז לשמעיה איכוין וחקע לי פי תתכוין לתקוע בשמי להוליאני ידי תובתי. ואוקימנא להא דר"ז כרבי יוסי דתניא שומע שומע לעלמו ומשמיע משמיע לפי דרכו א"ר יוסי במה דברים אמורים בש"ל אבל ביחיד לא ילא עד שיתכון שומע ומשמיע וטעמא משום דש"ן דעתיה אכו"ע. והרי"ף וו ע"בן לא הביא דברי רבא אלא דברי ר״ז. וכתב הרא״ש ופ״ג סי יאן דהיינו משום דס״ל דהכי הלכתא אע״ג דרצא והנך דשלחו לאבוה דשמואל סברי דמצות א״ל כוונה, הלכה כר״ז דפליגי ביה תנאי בפרק ע"פ (פסחים קיד ע"ב) גבי ירקות ור׳ יוסי סבר מלות לריכות כוונה וה"נ קאמר רבי יוסי בשמעמין [כט ע"א] ור׳ יוסי נימוקו עמו וכן פסק בהלכות גדולות נסוף הלי ר״הן. וגרסינן נמי בירושלמי היה עובר אתורי ביהכ״נ וכו׳ הדא אמרה מלות לריכות כונה ותניא נמי וכט ע״אן נתכוין שומע ולא נתכוין משמיע וכו׳ עד שיתכוין שומע ומשמיע, ואע״ג דשנינהו רב אשי שינויי דחיקי נינהו ופשטא דמתניתין וברייתא לא כוותיה. הלכך אולינן לחומרא ובעינן דעת שומע ומשמיע ואם מקע להוציא את עצמו אין חבירו השומע המקיעה יוצא עד שיתכוין לו. וה"מ יחיד אבל ש"ז כיון דדעתו אכו״ע לא בעינן עד שמתכוין ליה גופיה עכ״ל. והר״ן ועל הרי״ף שם ד״ה והרג אלפסין כתג שיש סוברים לומר דלא פליגא דר״ו אדרגא דלא אמר ר״ז איכוין וחקע לי למצוה אלא שלריך כוונה לשמוע ולהשמיע לשם תקיעת שופר כל דהו אפי׳ שלא לשם מלוה ולעולם כוונת מלוה לא בעינן אבל בעינן כוונה לשמוע ולהשמיע, ויש שדנין כן מלשון הרי״ף. והרז״ה [המאור ז ע״א ד״ה לפוס] הקשה דודאי מדאוקימנא להא דר״ז כר״י דאמר דימיד לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע משמע דר"ז בעי כוונת מזוה כר"י, ואף רש"י וכט ע"א ד"ה איכוון) פירש כן תקע לי להוציאני ידי חובתי משמע דס"ל דר"ז פליגה אדרבה. לפיכך כתב הרמב"ן [מלחמות ז ע"א ד"ה ורנינו] דר"ז סבר מלוות לריכות כוונה כלומר ללאת וכוותיה נקטינן. וכ״פ הרמנ״ם בפ״ב מהלכות שופר וה״דן דלריך שיתכוין משמיע להוליא ושומע לנאת הא לא״ה לא ילא אבל דעת הרבה מן הגאונים דקי״ל מנות איצ כוונה וכ״ד הרשב״א ז״ל. וכתב רבינו שמואל דאע״ג דאמרינן מלוח א״ל כוונה ה״מ בסתם אבל במתכוין שלא לנאח אינו יונא ע״כ. ודעת רבינו שמואל כתבו ג"כ ה"ר יונה בסוף פ"ק דברכות [ו ע"א מדפי הרי"ף ד"ה ורבינו] גבי פתח בדחמרא וסיים בדשיכרא וכתב עוד שם [ד"ה אמנם] דאפי׳ מי שסובר דמנות א״ל כוונה ה״מ בדבר שיש בו מעשה אבל במלוה שחלויה באמירה בלבד ודאי לריך כוונה שהאמירה היא בלב וכשאינו מכוין באמירה ואינו עושה מעשה נמלא כמי שלא עשה שום דבר מהמלוה. ובאהל מועד נשער ר"ה ויוה"כ נחיב חן כתב העושה מלוה ואינו רולה ללאח באותה שעה לא יצא וכ״כ רבומינו הצרפתיים והרשב״א ז״ל [שם]. והרא״ה אומר שאפי׳ צווח שאינו רוצה לצאת ידי אותה מצוה יצא וחזק סברא זו בראיות בפי דרכי משה (ב) וכן מהרי״ל [הלי שופר סי יד] פסק כדברי ראבי״ה והרא״ש וכתב ראין לתקוע לנשים עד אחר שתקעו בצבור ולא קודם לכן, מיהו אם היא יולדת או חולה

וז״ל כתב הרו״ה והמאור ו ע״א ד״ה אמר רנאן דכי שרי דוקא בתקיעות דר״ה שהם מצוח מן התורה אבל בתעניות לא. ולפי דבריו אף

(לג ע״ב) המתעסק לא יצא הא תוקע לשיר יצא לימא מסייע לרבא דאמר התוקע לשיר יצא דלמא תוקע לשיר נמי מתעסק קרי ליה,

בית יוסף

ילא ידי חובה ואינו חייב בדבר, התוחע

לה הרי זה חילל יו״ט וכ״כ ר׳ אליעור

ממיץ [בספר יראים] והגאונים וכן הורה

הר״מ, ואמר שהרוצה לתקוע לנשים

לריך לעשות קודם שיתקע ש"ל בעוד

שלא יצא יד"ח הוא בעצמו ואם המתיו עד לחתר שילה יד"ח הוה בעלמו אסור

לתקוע להן ודלא כראני״ה שהתיר הדבר

עכייל. והסמייג ועשין מכן גייל לא הביא

אלא דברי רא״מ בלבד:

ומ"ש רבינו בשם ראבי״ה. כן כתנ

חקלדן כתב כיון דנשים סומכות רשות אע"ג דדמי קלת לעצודה בקדשים ה"ה

הרא"ם ושסן וז"ל וראני"ה וסי

שאף שיכוין השומע לנאת אפילו הכי

:5" 163 16"

וצריך שיכוין התוקע וכו׳. כפ׳ כתרא דר״ה [לג ע״כ]:

את עלמו. וכ״כ הגהות מיימוני [שופר פ״ב אוח א] פסק ר״ת וכל רבותינו אחריו כר׳ יוסי. ומיהו ה״מ לחקוע לעלמן דומיא דסמיכה דשרי להו משום נחת רוח אע"ג דקלת נראה כעצודה בקדשים הכא נמי אע"ג דקלת נראה כחילול י״ט שריא, אבל אחר שכבר חקע לא יתקע להן דאין אומרים לאדם הטוא בעבור נחת רות, כיון דכבר

שומע במכל שכן, דכיון דבעינן דעת המשמיע שיכוון על זה להוליאו כל

לנשים היולרות קודם שיתקעו בבית הכנסת כדי שיוציא בתקיעה זו דהא עיקר מלוה הוא בשומע, התוקע גם את עצמו. ואבי העזרי (ר״ה סי׳ מקלז) כתב ובסמוך שכתב הילכך המתעסק וכו׳ עד והשומע ממנו לא יצא הוא לרבותא לומר שאפילו אחר שיצא יכול לתקוע להם ולהוציא השופר

מצוה דמצות לאו ליהנות ניתנו: ח, ט יוצריך שיכוין התוקע להוציא השומע שאם תקע

ולא כיון להוציא לא יצא רא״ר זירא לשמעיה (ז) איכוון ותקע לי פי׳ התכוין להוציאני

אלמא בעי דעת שומע שיכוין לצאת ודעת משמיע שיכוין על זה להוציאו. ולית הלכתא

כרכא דאמר התוקע לשיר פי׳ לשורר ולא נתכוין לתקיעת מצוה יצא דקי״ל מצות צריכות

כוונה וכ״כ בהלכות גדולות. הלכך המתעסק שאינו מכוין לתקיעת מצוה אלא מלמד

לאחרים לתקוע לא יצא והשומע ממנו לא יצא: והני מילי דבעינן שיכוין בפרט להוציא

מ"ש אלמא בעינן רעת שומע שיכוון לצאת ודעת משמיע. אע"ג דמר׳ זירה אין ראיה אלה דבעינן דעת משמיע, מ״מ נלמוד דעת

שכן דבעינן שהשומע עלמו יכוין ללאת

פרישה

שיכוין להוליה השומע ולכן סיים ולית הלכתה כרבה כו׳: (ה) וא״א ז״ל פסק וכו׳. עיין מה שכתבתי לעיל סימן תע״ה [דרישה לות כ]:

[ב] ורב שרירא שדר ממתיבתא וכו׳. כתב כ״י ז״ל נראה שטעמו כאותן חכמים שכתב הר״ן שהיו סוברים לומר דלא פליגי ר׳ זירא ורבא עכ״ל. וקשה דמאי ענין לענין הא טעמא דר׳ -ייי ביות הילור ביו ביוורד לרחמולה והרייו מולה ריו רוווח חקיעה בעלמא לכוונת

תקיעה ותקיעה, לכן יזהר מלאכול דברים המביאים לידי כיחו וניעו, לכן היה מהרי״ל נזהר מלאכול אגוזים בר״ה:

דרישה

דרכי משה (ג) כתב מהרי״ל [שס ס׳ כ] דצריך להשומע ליזהר שלא יפסיק כלל תוך התקיעה, אפילו כיחו וניעו אסור לרוק, דלא יפסיק משמוע דבעינן ראשו וסופו של כל

באמיה דסיסרא [שופטים ה, כה] בעד החלון נשקפה וחייבב אם סיסרא מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל. ופירש"י גנוחי גנח, כאדם הגונה מלבו כדרך החולים שמאריכים בגניחומיהם. ילולי יליל, כאדם הבוכה ומקונן קולות קלרים סמוכים זה לזה:

ומ"ש רבינו דמסתפקא לן נמי אם הוא שניהם כאחד הלכך מספיקא אנו עושים הכל תקיעה ושלשה שברים וכו' עד על כן צריך תשר״ת ג״פ ותש״ת ג״פ ותר״ת ג״פ. כל זה פשוט גדי הא דאיתא התם (לד ע״א) אתקין רדי אדהו בקיסרי תשר״ת וכו׳. וא״ת כיון דמשום

ב יומ"ש אבל תרועה לא ידעינן מאי היא אלא מדמתרגמינן יבבא וכו׳. שם אמאי דמנן שיעור תרועה כשלש ינכות פריך כגמרא והתניא שיעור תרועה כג׳ שברים אמר אביי בהא ודאי פליגי דכמיב [נמדבר כט, א] יום תרועה יהיה לכם ומתרגמינן יום יבבא יהא לכון וכחיב

תרועות הללו לא נאתרו במקום אחד שהשתים נאתרו בר״ה והאחת ביובל ומנין ליתן האמורות בר״ה ביובל וליתן האמורות ביובל בר״ה שיהו כאן וכאן שלש. שביעי שביעי לגו״ש, נאמר בר״ה [ויקרא כג, מין בחדש השביעי ונאמר ביובל ושם כה, טן והעברת שופר תרועה בחדש השביעי:

שלש שהן תשע. ופירש"י מנין שלש של שלש שלש, מנין דהנך פשוטה לפניה ולאחריה ותרועה באמצע עבדינן חלחא זימני למלכיות הדא ולזכרונות חדא ולשופרות חדא. ת"ל תרועה תרועה הלתא זימני, לכל אחד פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה. ומנין לימן את האמור של זה בזה וכו׳, לפי ששלש

תכופים זה לזה והוא הנקרא יליל או אם הוא שניהם כאחד, (אי) הלכך מספיקא אנו עושין הכל תקיעה וג׳ שברים שהוא גנח וקול אחר שיש בו קולות קצרים תכופים שהוא יליל ואח״כ תקיעה ועושין כן ג״פ ואחר כך תש״ת ג״פ שאם תרועה היא שברים לא

ומ"ש רמספקא לן נמי אם הוא אוקימתה שניהם כאחד. דתלמודה לשם ולד ע״הן הליבה דר׳ הבהו למאי דאתקין בקיסרי דמספקא ליה דילמא גנה ויליל. ויש לתמוה דכיון דהוינן דלה פליגי תנאי אלא אי גנוחי גנח או ילולי יליל וליכה תנה דקאמר דתרועה הוי גנותי ויליל אייכ רי אבהו למה מספקא ליה בהכי טפי. וי"ל דלאו ספיהא ממש קאמר לענין דינא אלא לחלוקי המנהגים קורא ספק, וכמ״ש כל המפרשים על שם רצינו האי דדבר תורה לכולי עלמא התרועה עניין בכייה הוא מה לי בגניחה ומה לי בילילה ובכל ענין יוצא יד״ה תרועה, אלא דתנא דתחניתין היה שונה התרועה יבכות כמנהג הבכי של מקומו ותנא דברייתא היה שונה בגניתה כמנהג הבכי של מקומו, וכדי שלא [יהא] נראה כאגודות אגודות מיקן ר׳ אנהו שיהיו תוקעין כל ישראל תש״ת מר״ת, וא״כ יש לומר שאגב זה מיקן נמי שיהו תוקעין נמי תשר״ת, דכיון דנראה לספק שמא התרועה היא גנח ויליל כמנהג הבכי של מקלת בני אדם הילכך כדי שלא ליתן פתחון פה לשום ספק תיקן ג״כ תשר״ת. וכן נראה מדברי הר״ה מזרחי ובניאוריו לסמ״ג הל׳ שופר]. אכן להרמב"ם [פייג היינ] והסמייג [עשין מבן דס"ל דספק ממש לענין דינה קהמר קשיא ולריך עיון:

בית חדש

סדר התקיעה והכשרה ואם מעה בסדרה א יסדר תקיעה והכשרה דתנן סדר תקיעה (או) ג׳ של אסדר א

שלש שלש דג׳ פעמים כתיבי תרועה בתורה ב׳ בר״ה

ואחת ביוכל וילפינן ר״ה מיניה ובכל תרועה ילפינן

מקראי שיש תקיעה לפניה ולאחריה הרי ג׳ פעמים

תקיעה תרועה תקיעה, ותקיעה ילפינן מקרא (26) שהוא

העברת קול פשוט ב אבל תרועה לא ידעינן מאי היא

אלא מדמתרגמינן תרועה יבבא אלמא שהוא כקול

שאדם משמיע כשהוא בוכה ומיילל דילפינן מאימיה

דסיסרא דכתיב בה ותיבב ועדיין אין אנו יודעין אם

הוא כאדם הגונח מלבו כדרך החולה שמשמיע קולות

קצרים קול אחר קול ומאריך בהם קצת והוא הנקרא

גנח או כאדם המיילל ומקונן שמשמיע קולות קצרים

סימן תקצ

זה השומע ביחיד התוקע אבל שליח ציבור התוקע מסתמא דעתו להוציא כל השומעין דתנן היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לכו יצא ואם לאו לא יצא. והרי״ץ גיאות פסק כרבא דמצות אין צריכות כוונה ותוקע לשיר יצא ומתעסק היינו טעמא דלא יצא שלא נתכוין לשמוע אלא לתקיעה בעלמא וכן פסק ר״ח נבן ורב שרירא שדר ממתיבתא דהלכתא כרבא ומיהו מדאשכחן לרבי זירא דאמר לשמעיה איכוין ותקע לי אמרינן לא לעביד לכתחילה °אלא יכוין במצוה ואם לא נתכוין יצא. (ה) וא״א הרא״ש ז״ל פסק דמצות צריכות כוונה:

סבר ילולי יליל:

סימן תקצ: סדר תקיעה והכשרה דתנן וכו׳. נפ׳ נתרא דר״ה [שסז: אבל תרועה לא ידעינן מאי היא וכו׳. שם חוקימתה דאביי דבהא פליגי תנא דמתנימין ותנא דברייתא דמר סבר גנוחי גנה ומר

> סימן תקצ: א סדר תקיעה והכשירה דתנן סדר תקיעות ג׳ של ג׳ ג׳. משנה נפרק נתרא דר״ה (לג ע"ב) קדר תקיעות שלש של ג׳ ג׳. ופירש"י ג׳ של ג׳ ג׳, מקיעה תרועה ותקיעה לכל אחת ואחת: ומ"ש דג"פ כתיבי תרועה בתורה וכו׳. שם מ״ל מנין שבשופר ת"ל ויקרא כה, טן והעברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לפניה מ"ל והעברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל נשםן תעבירו שופר ופירש"י והעברת, פשוטה משמע העברת קול אחד. תעבירו שופר, הרי העברה תחילה וסוף ותרועה כתיב בינתיים. ומניין לשלש של שלש שלש ח״ל והעברה שופר תרועה, שנתון זכרון תרועה נשם כג, כדן, יום תרועה יהיה לכם ובמדבר כט, אן. ומנין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה כזה ח"ל שביעי שביעי לגו"ש הה כילד

שטעמו כאותם חכמים שלתב הר"ן שהיו סבורים לותר דלה פליגה דר"ו אדרנה: אהא דתנן נמ ע"ב היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא. כתב הר"ן נו ע"א מדפי הרי"ף ד"ה ירושלמין ירושלמי [פ״ג ה״ו] א״ר יוסי בר סנינא לא אמרן אלא בעובר אבל שמע שמע בעומד חזקה כיון (ג): מקלת התקיעה בכוונה ומקלתה שלא בכוונה. כתבתי בקוף קימן תקפ"ו:

כתב הרמב"ס]: ומ"ש רבינו בשם רב שרירא. נראה

דבעי כוונה, בהלכות המץ ומלה כתב בפ״ו וה״גן שאם אכל מצה בלא כונה כגון שמנסוהו גויים ילא יד״ה, ככר כתבתי ישוב דבריו בסי׳ תע״ה ור״ה

פסחים גבי כפאוהו פרסיים ואכל מלה ע"כ. וכבר כתבתי שה"ר יונה הביא דברי רבינו שמואל משמע דס"ל כוחיה וכיון שכן לא חיישינן לדברי ולענין הלכה כיון דהרי״ף והרמנ״ם והרא״ש מסכימין הרא״ה בזה: דמלות לריכות כוונה הכי נקטינן: ודע שאע"פ שהרמנ"ם כתב גבי שופר

אורה היים הלכות ראש השנה סימן תקצ

בית יוסף

תנה

בהמה טמאה ועבדים והרהעות במעות מעשר שני ואם לקח יאכל כנגדם ומפרש התם קנסא: 6"73

והבא לי אתרוג באחת ובאחת רמון התם באתרוג פסול דלא בעי ליה אלא לאכילה אבל הכא כשר והדר לברכה דמיו יקרים: מעות הללו מהוללין על פירות שיש לי בביתי. פלוגתא היא נשמעתא דלנועין נמרונה (נ"ק פח: ושם) גני כרס אם יכול לחלל מה שניד חנירו ולמאן דאסר קשה מה מועיל כאן וי"ל דהכא קנסא בעלמא הוא ודכוותה אשכחן פרק האיש מקדש (קדושין דף נה: ושם) דאין לוקחין

שביעית שלריך לנהוג בהן קדושת שביעית: ין אין ממוון שלש בעורות. משמע שיש בדמי אתרוג יותר ממון שלש בעודות והא דתנן פ״ו דמעילה ודף 6. נתו לו שתי פרוטות ואמר לו לך

בשביעית הן ודמיהן ולא יעשה בהן סתורתו להצניע לאתר שביעית ולהעשיר וקשה דא״כ לישתרו כל אותן דתנן במס׳ שביעית פייו ומיה) שיש להן שביעית ואין להם ביעור ובהדיא פריך בשמעתין אי הכי שלולב אין לו ביעור דמתקיים הוא וקא אסר למסור דמיו לעייה אלא ה״ט דאיכא איסורי טובא שאין ע״ה נזהר לאסור לקנות נהן בהמה טמאה עבדי׳ וקרקעו׳ חלוק וטליה ומנעלי׳ ואין נותנין לא לבייר ולא לבלן ולא לספן ולא לספר דשביעית לאכילה ולשתיה ולסיכה ולא לשאר דברים ואסור לפרוע מהן חובו ואין מספר לדינים ולאיסורים שיש בפירות

דמסכת שביעית פ״ז (מ״ג) לא יהא לוקה ירקות שדה ומוכר בשוק אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו לקה לעלמו והותיר מותר למכור פי׳ היינו לוקח היינו לוקט כדקתני סיפא אבל הוא לוקט ובהדיא קתני בתוספתא ולא יהא לוקט וכשמוכר בשוק הוא הלוקט עלמו אסור [דללקט] לאכלה אמר רסמנא ולא ללקט לסחורה דהיינו למכור אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו דלא חשיב סחורה כיון דהוא לא ליקטס ובירושלי אמריי האחין מלקטין ואחד מוכר על ידיהן דעל ידי הבלעה מוכר שלו ושל חבירו א"ר יוסי בר בון ובלבד שלא יעשו פלטר פי׳ ולא יהא מוכר בההוא אתרא כל שעה וסותרי שביעית דתנן פ״ק דר״ה ודף כב ושם) ופ׳ זה בורר ופוהדרין נד:) היינו כי האי גוונא ואפשר הקונה מחבירו כדי להרויח ולמכור ביוקר היינו נמי סחורה ובפ׳ ז׳ דשביעית (מיג) תנן שאין עושין סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבלות ולא בטרפוי ולא בשקלים ולא ברמשיי לא משכחת שיהו כולם שוים לענין סחורה אלא כי האי גוונא דבהדיא שרא רחמנא למכור כדכתיב או מכור לנכרי: שאין מוסרין לעם הארץ דמי פירות שביעית. פי׳ הקונט׳ דהתורה אמרה לאכלה ולא לסחורה שכל פירות שניעית חייבין להתבער

שואל (דף קנ.) לא יאמר אדם לחבירו שכור לי פועלים ומוקי לה בחבירו נכרי: וליתיב ליה רמי האתרוג בהדיא. מ״ט אין רשאי ללוקחו דאי משום דאסור לעשות סחורה בפירות שביעית לא חשיב סחורה אלא כי ההיא

דאשכתן בדוכתי טובא דקרי ליה חבירו דתנן בפ׳ הניזקין (גיטין מא. ושם) משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית ובפרק בכל מערבין (עירובין לב. ושם) האומר לחבירו לא ולקט לך תאנים מתאנתי אוכל מהן עראי ומעשרן ודאי "וקתני סיפא בד"א בעם הארץ ובשבת פרק

עיהר מזוה והתם בירו׳ פליגי מזות מאימתי מברך עליהן רבי יוחנן אמר עובר לעשייתן רב הונא אמר בשעת עשייתן: הלוקה לולב מחבירו בשביעית. פירט נקונטרס דמעם הארץ מוקמי לה נגמרא ועם הארץ לגני חנר לא קרי חנירו ועל חנם דחק

בעלמא ולא מעכב כדאמרי׳ ט (פ״ק דסוטה) בסוף פירקיןט מדאגביה נפק ביה ומשני כשהפכו ולא משני בשלא ניענע ומיהו אמת הוא דלבחר דנפק ביה מברך כדמוכח פ״ק דפסחים (דף ז: ושם) דפליגי בעל ביעור חמן דמר סבר לשעבר משמע טפי ומר סבר להבא נמי משמע ופריך מהעושה לולב לעצמו דקתני נטלו לצאת בו אומר על נטילת לולב וקשיא למאן דמברך לבער ומשני שאני התם דבעידנא דאגבהינהו נפק ביה ופריך אי הכי לנאת יצא בו מיבעי ליי ומשני משום דקבעי למיתני סיפא לישב בה תנא רישא לנאת בו ולריך לומר על כרחך הואיל והמלוה לא נגמר עדיין לבמרי דבעי ניענוע מברך ועוד כדאמריי בסוף פירקין (דף מא:) מנהגן של אנשי ירושלים אדם יולא מתוך ביתו ולולבו בידו נכנס לבית הכנסת ולולבו בידו קורא ק״ש ולולבו בידו אע״פ שכל אלו הדברים אין מעכבין מ״מ הואיל ויש בדבר מלוה מן המובחר חשיב כעובר לעשייתן ובהדיא אמר בירושלמי דברכות פרק הרואה גבי לילית העושה לילית לעלמו אומר באיי אמייה אקבייו לעשות לילית נתעטף בה אומר אקבייו להתעטף בלילית והיינו טעמא לפי שהמצוה מושכת כל זמן שהוא מעוטף ועומד ומ״מ לא לגמרי דמי ללולב דהתם מברך על נטילת לולב ומשנטל עברה כבר

ניענוע דמהאי טעמא נמי מברכין אנטילת ידים אחר נטילה דלא גמר מצותו עד אחר ניגוב כדאמרי׳ פ״ק דסוטה (דף ד:) דאסור לאכול בלא ניגוב ידים ומיהו לא דמי כולי האי דניענוע אינו אלא מכשירי מלוה

ובא

משום לילה וכמאן דאמר לילה לאו זמן מפילין הואי: עובר לעשייתן. מטעם זה לריך וכו לא יאמר יהא שמיה רבה והדר מברך. אמר לברך אלולב קודם שיטלנו ליה רב ספרא דאי לאחר שנטלו מדאגבהיה נפק ביה שפיר קאמרת, אלא מיהו כדאמרי׳ בסוף פירקין (דף מג.) ומיהו בתרוייהו הכא והתם. חדא מלתא היא, ואסוקי מלתא לא מסתבר כלל דהיאך יברך עליו והוא לית לו כה. מתני' מקום מונח בכלי הא אמר בהקומן רבה (מנחות שנהגו לכפול יכפול. תנא לה: ושם) תפילין מאימתי מברך עליהן רבי כופל בה דברים. ר׳ אליעזר בן פרטא, משעת הנחה עד שעת קשירה וכל מוסיף. ואוקימנא מוסיף שעה שחין המלוה מזומנת בידו לעשות לכפול, מאודך ולמטה. לכרך אחריו יברך, הכל לא מיסתבר כלל לברך עליו ושמא כמנהג המדינה. ואוקמה משיתחיל ליטול לולב קודם שיטול אביי לא שנו אלא לאחריו, האתרוג מכרך והיינו עוכר לעשייתן אבל לפניו מצוה, רקיימא לן כל הברכות כולן מברך שמעכבים זה את זה אי נמי לאחר עליהן עובר לעשייתן. פי׳ שנוטל שניהם אלא שהופך אחד מהן כדכתים וירץ אחימעץ כדאמרינן בסוף פירקין (דף מב.) דרך הככר ויעבר את הכושי, כלומר רץ אחימעץ כשהפכו דחין יולה במלות הלה דרך והקדים את הכושי. גדילתן כדדרשינן פרק לולב וערבה פיםקא הלוקה לולב (לקמן מה:) מדכתיב עלי שטים עומדים מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג כמתנה כוי. ואפי׳ נקיט להו כדרך גדילתן אפשר לא רצה לתת לו אתרוג שיתכוין שלא ללאת בו עד אחר ברכה במתנה, מכליע לו דמי אתרוג בלולב. פי׳ אם היה דאע״ג דאמרי׳ בסוף ראוהו ב״ד (ר״ה שוה הלולב זוז והאתרוג כח:) דמלות אינן לריכין כוונה מ״מ בעל זרו (ו)נותן לו שני זוזים כרחו לה נפיק והה דלה משני הכה בלולב, ולוקח האתרוג בחנם. כי בפירוש לתת דמי בסוף פירקין (דף מנ.) דמיירי באדם פירות שביעית לעם הארץ שאינו בקי שהולך אלל בקי ללמוד אי אמור והאחרון שהוא פרי נמי משום דלא גמרה מלותו עד אחר אסור בהנאה, אכל הלולכ שהוא כמו עץ ואינו פרי, היית(י) אומר כי אין בו איסור, [מי]הא דאמרינן

לאתויי ריחני הוה תלי למימר לאתויי הלל ומגילה במקום שנהגו שלא לברך אחריהן אלא ריחני פסיקא ליה וכמו כן הוה מלי למימר מלות טובא כגון ליצית ושופר וסוכה ולולב למאי דפי׳ ר״ת דאין מברכין לשמור חוקיו אלא אתפילין לחודייהו ודוקא כשמסלקן

אבל לפניו מצוה לברך. כי האי גוונא אמרי׳ גני מגילה פ׳ הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כא:) וכן תנן פרק בא סימן (נדה נה:) ויש שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו ומפרש בגמ׳

> יהו מחוללין על פירות שיש לי בתוך ביתי עליהם קדושת שביעית כדחמרינן להמושי שביעית תופסת דמיה בקדושת׳ מקרחי: יהו מחוללין על פירות שיש לי נתוך ביתי. שאינם של שביעית ויכנסו הפירות לקדושה תהתיהן: 631

הואיל וכוונתו לגמור לית לן בה: כופל כה דברים. מאנא והלאה: מוסיף נה. נהלל מוסיף לכפול על כפילתו של רבי: מאודך ולמטה. כדפרי׳ לעיל ולח.] שכל המזמור כפול מראשו ועד כאן : ל"ש. דמליא ברכה במנהג אלא ברכה שלאחריו: עובר. קודם: ויעכור את הכושי. קדמו לרוך לפניו: כזתני' הנוקה נולב מהכירו. לי נראה דהלוקח לולב מעם הארץ גרסי׳ דהא בעם הארץ קמיירי כדחמרי׳ בגמ׳ ועם החרץ לגבי חבר לא קרי ליה חבירו ואי לוקח נמי עם הארך מי ציית לן להחזיק חבירו בחשוד: נותן לו התרוג בתתנה. חבר שקונה הושענה כולה מעם הארץ בשביעית יבקש ממנו ליתן לו אתרוג במתנה: לפי שחין רשחי כו'. בגמ' מפרש טעמה: גמ׳ מכליע ליה דמי אתרוג כלולב. ימכור לולב ביוהר עד שיתן לו התרוג במתנה: וליסיב ליה. דמי התרוג בהדיה מ״ט הין רשהי ללוקתו בשביעית: אין מוסרין דמי פירום כו׳. דהתורה אמרה (ויקרא כה) לאכלה ולא לסחורה שכל פירות שביעית חייבין להתבער בשביעית הן ודמיהן ולא שיעשה נהם סחורתו להלניע לחחר שביעית ולהעשיר ועמי הארץ חשודין על כך לפיכך אין מוסרין להם דמים ליקח מהם כלום בדמים דקעבר אלפני עור לא תחן מכשול (ויקרא יט): יותר ממוון שלש סעודות. אבל מזון ג׳ מוסרים כדי חייו דאיכא למימר לסעודת שבת הוא לריך וכיון שהותר בערב שבת הותר לכל ימות השנת: ואם מסר. ששכת ומסר לו: יאמר. חבר זה שמסר לו: מעות הללו. שמסרתי לעם הארץ זה (א) (וכו׳) וחלה

> משה. כלותר רבינו בדורו כמסה כדורו (שבת קא:) לו: ניקרל למשה קל משמנע (ביצה לח:) לו: תלמיד חכם (חולין צג.). כופל בה דברים, מעט היה כופל כנון מנרוך הכל ולמטה ופחחים קימי). ויעבור מלכם לפניהם. יקדים לילך ברחש (פסחים הלוקח לולכ מחבירו בשביעית, לולג לוהח אדם בשביעית מעם הארן, משום דנת ששית שוכוסה לשביעית היא וכל האילנות הולכין אחר הנטה סוד מאתרוג, ואתרוג אינו רשאי ליקח בשביעית אע״נ כסיסית מסוס דתנטה דאתרוג בתר לקיטה אולינן ופירות שכיעית היה והין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ, שעושה נהם קחורה ואינו מבערן כומן הביטור כשכלה לחיה שנשלה (בכורות לא:).

מוסף רש"י

גליון הש"ם תום' ר"ה הלוקח לולב וכו' וקתני סיפא כר"א בע"ה. וכן ברכות דף י״ו ע״ה אני ברי׳ וחבירי ברי׳.

(ה) רש"י ד״ה מעות וכו׳ לעם הארך זה וחלה כלייל ותיבת וכו׳ נמחה:

הנהות הכ״ח

תורה אור השלם ו. ויהי מה ארוץ ויאמר לו רוץ וירץ אחימצץ דרך הכבר ויעבר את הבושי: שמואל ב יח כג 2. והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שכע פּעמים ער גשתו עד בראשית לג ג אחיה 3. עלה הפרץ לפניהם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבר מלקם לפניהם ויי בראשם: מיכה ביג

א) יבמות דף קו:, כ) ולייל אמרי אסוקי וכו׳ כך הגי׳ בע״י וכ״א באבודרהם דף כל ע"בן, ג) פסחים קיט: [מוס׳ פסחים פ״י], ד) פסחים קיט:, ל) פסחים מנחות לה: קים: :1 מגילה כא: נדה סג., ו) נכורות לה:ן, ו) נכסן, מ) ובשבת קא: פרשיי
כלומר רביט בדורו כמשה בדורו ובבילה לח: פרש"י ביקרא דמשה קא משתבע ובחולין כנ. פרש״י חלמיד מכסן, ט) [דף מ:], י) [וער מוס׳ נרכות מד: ותוס׳ נדה נה: ד״ה ולבני מערבה וכו׳ וע״ע תוק׳ מנחות לו: ד״ה ושמרתן, כ) ר״מ מ״ו, () (TP 05.1. 0) (dide כמי ולולב אין לו ביעור כלייל לעניידן,

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

משה שפיר קאמרת אלא התם והכא יאסוקי

מילתא היא ולית לן בה) אמר רבא לא לימא

איניש יהא שמיה רבא והדר מברך אלא

יהא שמיה רבא מברך בהדדי א"ל רב ספרא

משה שפיר קאמרת אאלא התם והכא

אסוקי מילתא הוא ולית לן בה: מקום שנהגו

לכפול: יתנא רבי כופל בה דברים רבי

אלעזר בן פרטא מוסיף בה דברים מאי מוסיף

אמר אביי מוסיף לכפול מאודך ולמטה:

לברך יברך: אמר אביי ייל"ש אלא לאחריו

אבל לפניו מצוה לברך דאמר רב יהודה

אמר שמואל סיכל המצות כולן מברך עליהן

עובר לעשייתן ומאי משמע דהאי עובר

לישנא דאקדומי הוא דאמר רב נחמן בר

יצחק דכתיב יוירץ אחימעץ דרך הככר

ויעבור את הכושי אביי אמר מהכא יוהוא

עבר לפניהם ואיבעית אימא מהכא יויעבור

מלכם לפניהם וה׳ בראשם: מתני׳ יי יהלוקח

לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג

במתנה לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית:

גמ׳ ילא רצה ליתן לו במתנה מהו אמר רב

הונא ימבליע ליה דמי אתרוג בלולב וליתיב

ליה בהדיא ילפי שאין מוסרין דמי פירות

שביעית לעם הארץ דתניא אין מוסרין דמי

פירות שביעית לעם הארץ יותר ממזון שלש

סעודות ואם מסר יאמר הרי מעות הללו

מסורת הש"ם

משה. ח׳ גדול הדור: [שפיר קחמרם.] בתמיה: כל חסוקי מלסח.

עין משפט נר מצוה

שם א טוס״ע ל״ח ס״ נו

קעיף א נהגהה: צ ב מיי׳ פ״א מהל׳

הלי ג' וס"ד מה' מפילין

הלכה ז׳ סתג עשין כו

טוש״ע א״ת סי׳ כה סעיף

מ וסי׳ קנה סעיף יה:

צא ג ד מיי פיים מהי

שמיטה הלכה יא:

צב ה שם הלכה י:

Signe

רבינו חננאל

לקמן שהרא אסור, [א]לא משום דהוא לולב בז שנה

ששיח שנכנס בשביעית.

דתניא אין מוסרין פירות

שביעית לעם הארץ יותר

ממזון שלש סעודות, ואם

מסר אומר לו מעות הללו

מחוללין כו׳. פי׳ מוון ג׳

סעודות כדי מזונו ליוס

אחר ואפילו לשבת.

משה

ברכות הלי ב׳ ופריית

חירושי

דבשהוא שועה הרי היא כשיעה לכל דבריו והא חכן המחעהת ל"י לכ"ע אםי אם מלוח איל בונה והרי שוטה אינו אלא כמהעסק בעלתא כדמוכח בס"ק דחולין (דף יב) בני קטן יש לו מחשנה וכדםי׳ התוק׳ החם והרי חש"ו חד דין אית להו כדתכן לקמן והשתא היכא דבר היונא הוא אש"ה נמהעסק ל"י ק"ו לשוטה דלאו ב"ח הוא כיון דאינו אלא מתעסק בעלמא דניי וכימ להכי ב׳ סירושים אם הי' גדול נשעת חיוב התלוה אלא שהי' ענד דדינו כאשה דפעור ממיע שהזוון גרמה ועשה חוחו מלוה ובו ביו כשחחרר דלסיה לא ילא י"ה במה שעבה התלוה קודם בנעשה ב"ח ולם"ב ילא כיון שהי׳ צו דעה בשנה שעשה התלוה לא ה"ל מחעסה ואע"ג דלעכין אכיל׳ מלה אין כ"מ צין הכי צ׳ פרושי׳ זהא אפי׳ נשים חייצות צאכילת מלה כדאי גם"ב דסקחים מ"מ כ"מ לענין מלוח שופר ולולב בכה"ב דאתרן תיהו עיכ סי' אי אתח דהא אתריכן לקתן (ד' כיע) דתי שחליו עבד והליו ב"ח אן, לעלמו אינו מוליא משוי דלא אחי לד עבדות דידי׳ ומוליה לד חירות דלכפשיי ומיכי׳ דכיש כשכולו היכו צ"ח כגון קטן ושוטה דלא אחי שעת פטור דידי ומסיק שעח חיונא אחר שכהגדל והניה צ׳ בערות או אחר שנחשקח והא דק"ל ונהה" דהיו לו בכי׳ בגיותו וכהגייר לק"ת דש"ה דשנת בעיכן והה היכה ואני"ג דר" סליג אדר"ה ההם וכ"ל בהיו לו בכי׳ וווחו דלא קיים ס"ו מ"מ בהיו לו נכים נהיותו ככרי תידה דהה חיכה שבת:

אריאש שכפחו שרשיי כתב הרין נשם הריח דדיוקה כהיג ילה שיודע הוא בעכשיו הוא פקח חו מלה אלא שאין מכווין ללאת אבל כסבור הול הוא ואכל מלה או כסבור לאכול בשר ואכל מלח וודאי לא ילא דאם איתא לייל למנקע כפאו סרסיים לנקוע חד מהכי גווכי א"ו כדאמרן ולי אין כאיי' זו מוכרחת דוודאי הכי דשלחו נאבוה דשמואל נא נחתי לרבותא דאיכ הייל לאשמועינן הא דתוקע לשיר דהוי רבותה עפי ורבה כוני דכהיה לרביתה דאשי׳ תוקע לשיר ליי כדמסיק ניכ אלא לאשמועיכן דהא דחוקע לשיר שיה למלה בהא תילחא דמיירי בי׳ במלה אבל לייכ לאשמועיכן תילחא חדתא דלא איירי ני׳ דהא ז"א קאותר מיינו בעיקר דיכא כיל דיפה כיון דהא קאמר בסווך בשימא מתכוון משמיע ול"כ שומע קא סבר חמור בעלמה הוה ש"מ דכה"ג שחין יודע שזה הוה קול בוסר ל"י וה"כ היה אם איי שזה וולה דליי דוויש דהאאין חילוק בין שותר לוולה דהא רבא מדמי שוסר למלה לעכין ללאח ואיכ היה שלא ללאח דמי חלה לשופר ובפ"ק דחולין (דף יג) אמריכן מכין למתעסק שפקול בקדשים סי׳ רש"י ותוק׳ כגון כקבור שהוא חולין ובהדיא אמניכן הכי בקס"ד דזבחים (דף מו) העאח בבחעה לשם חולין כשירה מבום חולין פי׳ כקביר בהוא חילין סקול כדבעי מיני במיאל מר"ה מכין למהעכק בקדשים שהיא ססול הרי משום מולין דהיינו כסצור שהוא חולין מחעסק מיקרי א"כ הה"כ לכסצור שאיכו הלה ה"ל מחעסק וחכן לקמן מחעקק ל"י והה"ל כקצו׳ מול הוא ואכל וולה כ"י ולא מסתבר נחלק בין כקבור חמור הוא או

מולין סוא לכסבור מול הוא: דף כחעיב והאי מחעסק הוא קמינ דאע"ג דמהעסק הוא יולא

דוולות אליכ כסי כש"י ולא ה"ל לם' כן דוודאי

מתעכק ל"י כדתכן לקמן פ"ג אלא ה"ם קמיל דתוקע לשיר ל"ד לוותעסק:

לאו תשום הכירא דחיניקת היא אלא משום דתלות ל"כ משום די"ל

דלעולם מלוה משום הכירא וכיל דבע"כ ליל כן דהא בם"ג דסוכה

(דף מא) תכן רייא יניר של הג שחל בשבת ושכח והוליא את הלולב

לרה"ר פעור מפני שסוליאו ברשות ואמר אביי ל"ש אלא שלא ילא נו

אצל ילא נו חייב ופריך הא מדאנני נסיק ניי ושני אניי כשהפכו

ורבא שני כשהוליאו בכלי ובע"כ הא דשריך מדאגניי כשק הייכו למ"ד

תלום אל"כ דלמ"ד ל"כ לק"מ דהא לא כוון ללאח והשחא מים הא

ר"י ס"ל מלוח ל"כ מדקאמר מלוה להני' כו' והא דלולג אדר"י קאמר אביי להאי ליש אלא שלא ילא בו איו לאביי ורבא לייל האי

דיוקה דם"י דפסחים וכ"ח תנ"ל להמקשה להקשות תדהנני׳ כסיק דילמא איל להאי דיוקא ולר"י מל"כ י"ל דאביי ורבא גופייהו אקשי

להא מדאגציי כסיק למאי דק"ל מלות אל"כ ולא כיחא להו לאוקמי כר" דלא כווחיתו וכה"ג כתנו תוס' רפינ דנ"ת (דף כא) גני

וכמה אכ"י קב בד"א דר"י גופי פריך להא וכמה כדמוכח התם מן

הקיני' וכה"ג בכ"ת:

מצות איל כווכה ותקשו הכא תדתנעי׳ לן נקש"ק דנרכות (ד׳ יג) היכי זנקט כסה דשככה בידי וקבור דחוורה הוה פתח

בדחמרת וסיים בדעכרת מתי בתר פתיחה הזליכן או בתר החימה

אלכא הסבר רנה ולים הין ליכ והקי החוקי אותי לים מדחמר כ' יוסי נס"י דסקחים (דף קי"ד) אע"ם שעצל בחזכת מלוה להבי מלה וחזכת ודייק התם מדחכת מלוה אלמת

הא יודע שא"י נהן אלא זרך נדילתן ודנרי תיזה הן דואן וופים דבהא ידע ובהא ל"י ועיד אדרבה איפכא תקתברא דבהא דמל"כ מסחמא כגיל ע"ה לידע יוחר מהא דדרך גד לחן דכוונה נוהג בכל החלות של כל השנה הכוהנת בכל עת ושעה והאי דדיך נדילתן איכו כוהג אלא בד' מיכי׳ בבלולב שאיכו כוהג אלא בחג פעם אחת בשכה ווניהו יש לדמום לאביי דת"ל בשחשך דכיון דווירי בע"ה הא ל"י דין כווכת המלוה לכוין בהדי' שלא יי"ח אבל בהא דחסכו איתרמי ליי ממילא שלא במתכוון דהא אסשר אסי׳ בע״ה וכן הא דרבא שהוליא בכלי אפשר דאיתרמי לו כן מית למאי דפי׳ הסוניא מרווח יותר וכן ראיתי להר"ן בשם הר"א למ"ד מלות אליכ אשי עמד ולווח שאינו רולה ללאת אש"ה יולא בע"כ מיהו למאי דשי לעיל כקבור שאיכו מלה ואכלו ל"י לכ"ע לק"מ דקבר חמרא הוא ומולא שכר דהא דמי לקבר שאיכו מלה והמהכי על הר"ן שכתב כדברי הר"ם בתתכוין שנה לנהת ל"י לכ"ע תכח הזוה קושיה דכסא דחמרא כיון דכתנ כדנרי הריא דכסנור שאינו מלה ל"י לכ"ע תו ל"ל לדברי הר"ם דחת לק"מ מיהו כ"ו לשינית ני' רש"י

ותוק׳ בהאי קוניא דכקא דחמרא אבל מריא"ף וקיינתו יש להם ני׳ אחרת בהאי קוני ולבירקתן אין לו ענין להא דמל"כ ואין לי להאריך :013 160

כאי לאו אם כיון לבו ללאת הק׳ הרותב"ן בס׳ הוולחוות ליוא האי אם כיון לבו לאו כווכח מלוה קאמר אלא בכווכת הלב מיירי

וכמ"ד כם"ב דברכיח (דףי) דפרק א' או פקוק א' לריך כווכה ומחמת קושי׳ זו רייל דלמיד מלות אלייכ אלייכ כלל והכי חכאי ואמוראי סיל כמייד תליכ ואכי חמה מה עכין זה לזה דכול דהתם קרא לה עם כווכח הלב והייכו שיכוון רדע ויבין הדברים שמולא מסיו ודבר זה הלוי בכווכת הלב ואעים שאינו מתכווין ללאת ומעל לנבך כ׳ל התם וכוונת דהכא הייכו שמכוון ללאת י"ה אותו מלוה אפי׳ שאינו משים הדברים על לבו אלא שמפנה לבו לדברים אחרים וחדע לך דהא רנא פסק התם כרית דפסוק א׳ לריך כוונת הלנ ובשמעחין קיל דללחת ל"ב כוונה וה"כ ק"ל בש"ג דקוכה גבי שכח

פרק נ ותאי תבע"ל הא תלות אל"כ ותכ"ת בהא דסתח אדעתי׳ דחתרא והי הכ"ר יונה דהא דמלוח אליכ היע במלוח החלוי במעשט שהמעשה הוא במקום כיוכה אבל במלוח החלוי באתירה בלבד ל"כ דכשאינו מתכיון ואין עשה מעשה היל כאלו לא עשה שום דבר וון התלוה וק"ל דהיכ תהי סריך תהי' קורה בהירה דהם לה כיון לגו לא ילא הא קיים שאני דמלי בדיבור וליכ לכיע ובשם הרים חי׳ דחע"ג דתחל"כ הכית בסתת׳ חנל מתכוין לחדי שלח ללחת ה"י והכא הא מתכוון שלא ללאת כלל משכרא אלא מחמרא דווקא ול"כ דלמ"ד אל"כ אם" מתכוין בהדי שלא ללאת אשיה יולא דחא בס"י דעירובין (דף לה) חכן המוליח תשילין מכניסן זוב זוב רביח ב׳ ב׳ ווו"ל בבת׳ בחל"כ סליגי חכא קותא סבר חלות אל"כ לא ללאת ולא נענור על ב"ח ואי מכניסן ב' ב׳ אע"ב דאית לתלוה עובר בב"ת ורג"ם תלוח ליכ בין ללחת בין לעבור תש"ה תכניםן בי בי וכיון דחין מחכוין למלוה חין עוצר ואי במתכוין בחדי שלא ללאת חיכו יולא אפיי לוג"ד מאליכ א"כ לח"ה כווי יכנים בי בי ויכוון להדיא שלא ללאת וכתו שאין יולא בכהינ ה"ל אינו עובר דהא ללאת ולעבור חדא מחתא כינהו א"ו שימ דללאת ולעבור אשי׳ במתכיין להדיא שלאלשם מלוה יולא והה"כ דעובר מש"ה לח"ק דמלוח אל"כ א"א בבי בשום עכין משום ביח ועוד איכא ההשלישנא דללאת לא בעי כוונה ובלעבור סליני לח"ה אל"כ ולר"ג ל"כ והשחא כיון דלעגור קיל יוללאת דללאת לכ"ע אל"כ ולעבור לר"ג ל"כ ואי למ"ד ללאת אל"כ ובמתכוין להדיא שלא לשום מלוה מודה דלאו כלום הוא כ"ש לעצור אשי למיד אל"כ אי וותכרין בהדיא שלא לשום מלוה דלאו כלום הוא א"כ לח"ק אמאי זוג א׳ אן ב׳ לא אפי׳ ב׳ ב׳ יכנים ויחכוון להדיא שלא לשם מלוס ובלישנא בתרא אורינן התם דפליני בלעבור שלא בזוונו דלת"ק עובר והשתא לת"ק יכנים ב׳ ב׳ ויתכוון להדיה שלה לשם מלוה ותו חיכו עובר איו שימ כל היכא דאליכ בין ללאת בין לעבור אפי מתכוון לתדיא שלא לשם מלוה כקתמא דמי ויולא ועובכ וה"כ משמע להדיא בהא דמסיק לקוון בחתן דמי׳ לר"י דעונר בלא מתכוון בב"ת ואמאי יתכוון להדי׳ שלא לשם בכור את הכוסף על וותן א׳ של בכור איו אשיה עונר נצ"ת אע"ב דוותכוון שלא לשם בכור להדי' וראיתי להחוס' בס"ג דקוכה (דף ל"ע) לעכין ברכת לולב דלריך עובר לעשייתו והח תדחנני׳ כסיק שסיר׳ דתכוין שלא לשתה עד לחחר הנרכה ואע"ג דיולות אל"כ בע"כ לא כסיק וק"ל מכל הכי דאמרן ועוד תקייתי החוק׳ בהאי דפרק נ׳ דקוכה גבי שכח והוליא הלולב לרה"ר ביע"ר של הג כשחל בשבח וסריך וודאנבי נשיק ושני אביי כשהסכו ורבא שני כשהוליא בכלי והל"ל בנתכוון שלא ללאת משום דמיירי באדם שאיכו בקי והולך אלל בקי ללמיד ומסיים עלה הרא"ש אבל

והוליא

כפי מה שהוא. אלא דממיש במשנה ו׳ פייג דריה יש ר׳ יוסי אומר אפי׳ אחר בשתי ידיו. והלכה כרבי

להוכיח דנאדס בינוני מעערינן: רבי יוםי אומר אפי יוסי: ח בגימוניות של זהב. חונוי זהג כפופים

17

ציונים אסילו אחד. מיי ושו"ע

סס. ה אין אוגרין. .b"p 6"} 3"p 1"} אפילו בחום. מ"׳ פ״ו מהלי לולב הלי ייא יייב. סמ"ג עשין מ"ר טוש"ע מו״ם קימן תרנ״ה קעיף .10

שינויי נוסחאות

בכל תקום; במשב"ב ליחה

בטעות וער לעיל ל"א כי.

אפילו (אחר) בשתי יריו. נכי״מ נ׳ ..ידים;

כמייק לימה וכן לימה

נרע"ג ר"ר ועי חוי"ט

וכפר המשנה להרמב"ם.

נתשד"ו ..ממינו וכ"ה בסמוך: בכייק בטעות

קופר ..מימינו. אפילו

במשיחה. וכ״ה נתשד״נ

ונכי"ק ונכ"י מינכן נ' ובמשניייר וכייה כלה"מ

בגמ׳ וכ״ה ברי״ף וברח״ם

ונפסקי רי״ד וכן הוח

במשנ״ב ד׳ פיזרו, וויניליא כפיא נאמיל וקושטא:

נתשנ"ב נד' החתרונים

(עפ"י דפום קרחקה)

בחוט במשיחה וכ"ה. בכ"י תינכן א׳ (ושס.. המשיחה כמו שהול

כלו"ז קיי שיי ועיי רשיי

ותר"ט); נמשנ"ל לי

וויכיניה רפ״ו אפילו וליתה למלם

במשיחה ועיין רש״י.

באנשי ירושלם. נמ״מ

ה׳ ביקידי ירושלים וכן הום לקמן בכרייחם

יוכיה ישר דורחי לחו כייע

עדדו הכי אלא היקרים

והכשמים שהיו מנות

חביכות עליהם ביותר וכן

מתרו ביומה י"ט מיקירי ירושלם לא היו ישנים כו׳

וק שם פייו כי וכדפי שם

רשיי מסשוני ירושלם, אבל

רש״י שפירשו לקמן נברייהה ולה כהן משמע שהי לפניו כגי׳ הלפוק״ (ד"ק). שהיו אוגרין את לולביהן. נכיי מינכן מ׳ שאין אוגדין את לולביהן אלא תזינו נכון נדי ספור מעשה

בחוט

878

n

כמינו.

יוסי אומר אפילו בשתי ידיו. כלומר שיאחו שניהם והלולב והמתרוג] זה בידו מחת וזה בידו החת ולה חיים כו׳: ה אין אונדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה. פי׳ לאגול הלולב עם ההדם והערבה כמ״ש גני נפרדו עליו. וטעמיה דר״י מפרש בגמרה דף ל״ג דיליף לקיחה לקיחה מאגודת אזוב. דכתיב הכא (ויהרא כ״ג) ולהחתם

אחד בשתי ידיו. ה״ג לרש״י. וכן הוא נטור וטעמא כגימון, כמו הלכוף כאגמון (ישעיה נח), וסוננין דר"י לא חייט לדילמא מפיך להו ולגירסת הר"ן רצי האגודה: במינו היו אוגדין אותו מלממה. לקיים מלות אגד. וזה לנוי בעלמא הוה. ור׳ יהודה לטעמיה דחמר לולב אחת, הכרי רבי יהודה. רבי לריך אגד, הלכך אי אגיד ליה יוֹסֵי אוֹמֵר, אַפְלוּ אָחָד בְּשָׁתֵּי שלא במינו הוו להו חמשה מינין. ה אין אוּבְדִין אָת ידירמח: ואכן קיימא לן דלולב אין לריך הלולבמט אלא במינוי, הברי רבי יהודה. רַבְּי מֵאִיר אוֹמֵר, אָפְלוּ בְמִשִׁיחַהיא. אַמֵר רַבִּי

מַאִיר, מַעֵשָּׁה בָאַנְשִׁי יִרוּשָׁלַיִם, שֵׁהֵיוּ אוֹגִדִין אֶת לוּלְבֵיהֵן בּגִימוֹנִיוֹת שֵׁל זַהָבינ. אַמִרוּ לוֹ, בִּמִינוֹ הֵיוּ אוֹגִדִין אוֹתוֹ

לכם. וכמיב התם (שמות י"ב) ולקחתם אגודת אזוב תה להלן אגודה אף כאן אגודה הלכך במינו דוקא דאי לאו הכי ה"ל ה׳ מינין ועונר משום כל חוסיף: רבי מאיר אומר אפילו במשיחה. כרכנן דנרייתה דלית להו לקיתה לקיתה וא"ל אגד. ואמרינן בסנהדרין בפ׳ הנתנקין דף פ״ת דאי °א״ל אגד לית ביה משום בל תוסיף דהאי לתודיה קאי והאי למודיה קאי. דאינו חבור עם השאר. והראוי למצוה היא המצוה והעודף כמי שאינו: במשיחה. רש"י פי׳ תוט של משיחה. וכן במשנה ג׳ פ״ב דר״ה. ומיהו במשנה ג׳ פכ״א דכלים תנן חוט ומשיחה ש״מ דתרי מיני נינהו. ובסוף כלאים פי׳ הר״ב משיחות יתירים וחבלים וא״כ ז״ש הר״ב בכלים חוט ומשיחה וחבל אשגרת לישן. וחבל היינו פי׳ דמשיחה. ובערוך מפרט משיחה יתר. [ופי׳ הרמב״ם כתבחי נמשנה י״ג פי״ו דכלים]: במינו היו אוגדים אותו למטה. פי׳ הר״ב חה לנוי בעלמה. וכן לשון רש״י ח״ל בגמרה נמנה הגד העליון לנוי בעלמה ולה להכשיר

פירוש המשניות להרמבים

אתרוג הקטן רבי מאיר אומר כאנוז כו'. הלכה כרבי יהודה באמרו כביצה וכרבי יוסי באמרו אפילו בשתי ידיו: ה ט י אין אוגדין את הלולב אלא במינו דכרי ר' יהודה כו'. והיכן היו מנענעין בהודו לה' תחילה ופוף כו'. מי שבא בדרך ולא היה

מלאכת שלמה

יהוסף ו"ל. ח אלא במינו. נראה לע"ד דלאו דוקא נמיט דה"ה במיניו אפי׳ לר׳ יהודה כיון דטעמיה משום דאי מייחי מינה ההרינה הוו המשה מינים ועבר על בל חוסיף דרהמנה המר ארבעה מימן ולא יותר אבל אם אגדו בענף הדם או ערבה או אפי׳ של אתרוג קרי׳ ניה שפיר מינו ואע"ג דרבא לא קאתר בגמ׳ רק אפיי בסיב ואפיי בעיקרא דדיקלא אפשר דלרבותא נקט הכי דאע״ג דנריך סקון ומלאכה עד שיהא ראוי לאגוד בו אפ״ה אגדינן ביה אפיי לרי יהודה. מעשה באנשי ירושלים וכו'. ניד הלכות לולב פ״ו קיי י״ה י״ב. ר״מ אומר אפי׳ במשיחה. פי׳ רש״י ו"ל מוט של משיחה ונלע"ד דמשיחה הוא מוט יותר גם מעט

מסחם הוע ואשמועי׳ דלרנוחא נקט משיהה אע״ם שהוא גם אפי׳ הכי אם רלה לאגוד בו אוגד ואע"ג דלאו הדר הוא כלל וכ"ש בגימוניות של זהב כמעשה שמביא ראיה ממנו דפשיטא דכשר אע״פ שאינו ממין הלולב. בגימוניות של זהב. כמו הלכוף כאגמון וכן שנינו ג"כ נשבת פ׳ במה בהמה ואין העגל יולא בגימון. א"ל ר' יהודה משם ראיה במינו וכו'. גרמי. חכן י"ס זכל האמרו לו עד הסוף ל"ג ליה כלל. בפי ריע ז"ל. ור׳ יהודה לטעמיה דאמר לולב לריך אגד. אמר המלקט בגמ׳ בברייתא בפירקין דף ל"ג ויליף לה לקימה לקימה מאגודת אווב דהתם כתב בהדיא ולקחתם אנודת אזוב ורבנן ליח להו לקיחה לקיחה אלא משום

	יבין	ישראל	תפארת	יבין
				נגמר פריו, כשר, ובלבד שלא יהא ירוק ושסן. מח
מקומום (חרנ״ה).	וחנוהו. ונוהגין לקשרו נג׳ נב [גחלדטרעססען].	מפני זה סלי		מט ר"ל לאגדו יחד עם ההדם וערצה. נ ד מדמוריימה, וכל שיש מוך המגוד מין אחר, אי

נסגטן זה שלפנינו. ונגליון שם הונה כלפנינו. בגימוניות נכייק בגמונות, נמשנייר בגימונית ונמשי ד' ריווא ווינילא שס״ת בגימונים. (אמרו לו במינו היו אוגדין אותו מלמשה). כייו ליחה בכייה וכן ליחה בכייה אי ובי וכן ליחה במשדיים וכן ליחה בפסקי רייד ונכון היה הזהם היה הוספת הברייחה בגמי ואי גרסינן הכי במשי איכ מובחה הברייחה בגמי ללה צורך כלל וכמו שהקשה זה כם' ערוך לנר ע"ש (ד"ם); כמשד"נ אמר לו ר' יהודה משם ראיה ממינו.. וכ"ה נרי"ף וכלו"ו (נגליון מ"ת לו שם הוגה א"ל משם ראיה ממינן.. אותן..

> תוספות הרשים ז שם ריה ר"י כר בשתי ידיו והלכה כרי יוסי עב"ל. ול"פ נע"ע שם.

> > ראשון לציון

ח במשנה אפילו במשיחה. נמשנה שבגמרה היתה הפינו נחוט במשיחה חיל רשיי חוט של משיחה ליצוייל בלעייו עריל. אכן נפיסקה נגמרה לו. וכן ברי"ף והרחיש ליחה מלח בחוט ועמיש התייט ולה העיר מכל זה. חייט דיה במשיחה רשיי כר וכן במשנה ג' כר. זיל רשיי נמשנה דריה כנ: דיה וכורכן נמשיחה לוליי גלעייו קושרה נחוט של משיחה כוי. בתיכ דיה במינו כו. קייל דלולב אין צריך אנד. עי יסלית.

תום׳ רעכ״א

ת נאות כון בתייט ריה דים. איצ אגד לית ביה משום בל תוסיף. עיין בתוס׳ בסוגיין דף ליא ע״ב שהעלו דאף לרבנן הוי בב״ת וההיא דסנהררין דאמרינן האי לחודיה קאי היינו ת לענין שאינו מגרע המצוה מכח ההוספה והא דאגדיה הלולב שלא במינו היינו משום דאין זה כדרך גדילתו ומינים שבלולב בעינן כדרך גדילתן. אבל לר״י דצריך אגר יש לחשוב כמוסיף באגודתו דכל אגודה אינו כדרך גדילתו. ועיין בהר״ן והרא״ש דס״ל דאף דרך גדילתו אם מוסיף לנוי בעלמא לא הוי כמוסיף. והטעם כתב הרא״ש וו״ל ואע״ג דבזמנו לא בעי כותה לבל תוסיף היינו בסתם. אבל אם כיון לנדי אפילו כדרך גדילתו לא היי כב״ת (ת׳ל ההסברא כמ״ש הר״ן בפ״ג דר״ה דאף למ״ר דמצות א״צ כותה מ״מ כל שמכיון שלא לצאת אינו יוצא).

אור גרול

סעי ו׳. ולק״ם ההא בראשון שזה הפסול דלכם עם הפסולין דהרר ונוטל איזה שירצה בשעת הדחק דלא תקינו כי מידי. משא״כ ביו״ט שני דרלמא הוא שני צריך ליטול דוקא הפסולין בא׳ ולא בב׳. והוא פשוט מאוד.

ישראל יכין	יכין תפארת	
הנענועים הם כעין תפלה ברעדה שיענור הקב"ה טללים ורוחות	וכיון דמגוד זה רק לנוי ולם למצוה ליכא גביה כל מוסיף.	נג
רעות מכל לד שינענעם לשם בשעושה רצונו ית׳. נה ר״ל בהודו	דלריך לנענע בהולכה והבאה, למזרח דרום מערב לפון, ואח״כ	T)
ראשון ושבקוף ההלל. נו דאמרינן במדרש, אחר שוכו ישראל בדין,	לה ומוריד. ולכל לד ג׳ נענועים בהולכה וג׳ בהבאה. וכל	DD

כב״ה ולה בהנה ה׳ הלליחה נה כב״ש וטעמה דב״ה הע״ם שחין אנא ה׳ תחלת הפרק ולא קוף הפרק מנענעין משום דכתיב אז שאר לא הכיא נשם הנת׳. [הגה"ה: כלומר ירננו ישראל בעצי היער אשר בידם כאשר ילאו מלפני ה׳ זכאין כשנה לשפוע הת החרן דהיינו ביה"כ ובמה ישמתו וירננו בעלי היער דהיינו הלולב ומיניו וכחיזה מקום ירנט בקרה דהודו ובקרה דהושיעה נה כחשר נרמו כמרי קראי דנתר האי קרא דאו ירננון ירננו עלי היער מלפני ה׳ מי בא לשפוט את הארץ וכתיב בתריה הודו לה׳ כי טוב כי לעולם תקדו וכתיב נתי בתריה ואמרו הושיענו אלהי ישענו והיינו ירננו שמנענעין את הלולב ומשבחין בהודו ובאנא ה׳ הושיעה נא. ועכשיו שנהנו ש"ל אומר יאמר נא ישראל והלבור עונין הודו וכן ביאמרו נא יראי ה׳ הלבור מנענעין על כל הודו שעונין אבל ש״ל לא ינענע וי״מ דאף ש״ל מנענע אגב לבורא שעונין בכל פעם ופעם הידו ומנענעין מנענע ש"ל ג"כ ביאמר נא וביאמרו נא ובשעת ברכה לא

מלאכת שלמה זה אלי ואנוהו אוגדו ור״מ ס״ל נהא כרננן. ט והיבן היו מנענעין וכו׳. ונרג אלפס והראיש וייל הלשון כך והיכן הוא מנענע והכי הוה ניתא טפי למיגרם או והיכן היו מנענעין. בטוא״ה סי׳ תרנ״א ופי׳ הר״ן ז״ל על הנענועין שבשעת קריאת ההלל שילינן דאילו בשעח נטילח לולב פשיטא שיש לו לנענע שוהו עיקר מלותו כדאמרי׳ התם השכים לצאת לדרך מציאים לו שופר ותוקע לולב ומנענע בו ואמרי׳ נמי בגמ׳ דרב אחא בר יעקב כי מייתי ליה וממטי ליה אמר גירא בעיניה דשטנא ובודאי בשעח נטילתו היה אותר כן דאינו נשעת ההלל לא היה מפסיק. בהודו לה' תחילה ושוף. הודו שנתמלת הפרק והודו שנסוף ההלל מן הודו עד כוף ההלל חדא פרשה היא נמנין פרשיות של ספר תהלים כך פי׳ נקונטרם וי״מ תחילת הפסוק וסוף הפסוק ולאו מילחה היה אלה בהודו מנענע פעם א׳ וכן באנה ה׳ הושיעה נה

כידו לולכ כו׳. מי שהיה עבד או אשה או קמן מקרין אותו מצותו הנענוע הוריעך היכן מנענעים וצורת זה הנענוע מוליך ומביא מעלה ומוריד. והלכה כר״מ ואין הלכה כר״ע:

כו׳. למה שאמר בתחילת הפרק כדי לנענע שהודיעך כי

פירוש המשניות להרמבים

דרום לפון מערצ. וגם זה קשה. וצשם מהרי"ל צצ"י מזרה דרום מערב לפון. ובעל לבוש מלכות כתב מזרח לפון מערב דרום. ועהר ראייתו מהחוש שכן דרך הפונים ואינה ראייה למנות מלך עלינו ומיש שכן סדר היקף המובח גייכ אינה ראייה. דהחם שאני דמבחוץ מסבב ונמלא שפונה לימינו בזה הקדר. אבל עם הלולב הוא עומד בפנים ומקבב הרוחות בתוכם. ונמלא כשיפנה בתחלה ללפון דלשמאלו הוא פונה. ווכן אתה מולא בגבולות הארץ בפרשת מסעי שיהושע החולה הוא יעמוד בפנים של ארץ ישראל. ומסדר לו גבולותיה מנגב לים ומים ללפון. ומלפון למזרח. ומה שלא התחיל במזרח ויפנה אח"כ לנגב. לפי שא"כ כדי להגביל גבולי המורם יהיה לריך להתחיל בהצה מורחית לפונית ומשם לנגב ונמצא שיהיה תחלת פנייתו לשמאלו לקצה מורחית לפונית. והא דכתבתי שם ביומא דהא דכל פינות הוא מים של שלמה ילפינן. ואמאי לא יליף לה מדפרשת מסעי שכחוב בתורה. נ"ל דההיא דמיא טפי דקאי אהיקף דכהן גדול בחיטוי מובח פנימי שהקיפו מבחוך הוא. ומיהו למ"ש בקיד בפייג דמסכח תמיד משנה ג׳ בשם רשיי זייל דמושבנה לאו בכלל דכל פינוח כו׳ דדוקה עבודה כו׳ אין ראיה כלל מהך דבפרשת מסעי. שג"כ אינו אלא כחשבון בעלמא. עוד עיין בפ"ב דסוטה משנה ב׳ נכנס להיכל ופנה לימינו כו׳) תוסיף כמו דמדמה השיים וראייתו מהכתיצה ג"כ אינה ראייה. שאע"פ שהשורות אל עצר שמאלו פונות והולכות. מ"מ כל אות ואות שהוא כותב מושכוהו לימינו בפרט בכתב אשורית. וועם היום שסדר האומיום שבוה אחר זה בשורום פונות אל השמאל. זה ג"כ מטעם אחר שפנייה זו היא אליו. מה שאין כן פנייה הימנית שהיא לחוך ממנו וידוע שפניים אליו. מעולה מפניית החוך ממנו. ונמצא עכשיו שבכחיבה אשורית נמצאו שתי הסגולות. אבל כל שלא נוכל לקיים שחיהן אמרו ז"ל שכל הפינות יהיו לימין. מטעם הכפוב שכתבתי בפ״ד דיותא משנה ה׳ בד״ה עולין במזרחו וכו׳. וראיתי בחשובות מהרי״ל סימן מ׳ כתוב ותמיהני על כחיבת [תורמינו] הקדושה דמפנין לשמאל. ושמא משה רבינו עליו השלום עיניו ראו את מורו יחברך ופנה לימיט שרא לי מר ע״כ לשונו. וזה דוחה משני פנים חדא דלא הוי כמו לימינו דכל פינוח כו׳. ועוד דנלטרך לומר הואיל ומשה הולרך לכתוב כך. מש״ה אנן נמי לריכין לכתוב כמ״ש הוא ו״ל. אבל לדידי הכתיבה עלמה היא לימין של הכותב בב״ח היינו מדובנן כדפרישית]. ומה שרוצה להסתייע מדרך הסוד שלא יסיים במערג שהיא מדה״ד. וקורא על העושים כן שומר פתאים. הגם שלא עמדמי בסוד ה׳, ודעת קדושים אדע. אכן שעיפי ישיבוני שהרי אחרי המערב חוזרים לרום ותחת. והנה ישונו הדנרים לתחת שהוא סוף ותשונת ההיקף. ורחמים הם: בהודו לה' כי שוב. ובאנא הושיעה

סוכה פרק ג

לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים יהו אלא לימין. כדפירש הר״ב משנה ה׳ פ״ד דיומא.

רעים. ובהולכה מנענע שלשה פעמים וכן בהבאה וכן ועוד דמסתברא דהתחלה למזרח שכנגד פניו דא"ל

עדיין לשום פנייה. וכן הוא נטור קימן תרנ״א. מורח הצליח נאן. תוספות חדשים ח שם דיה במינו כו והלכה כרימ עכיל.

וכ״פ נס״ם קיתן תרנ״ל.

תום' רעק"א

ורכן מבואר בתוספות בפרקין

רף ליט דייה עובר לעשייתן ע״ש). וכיון דלענין לצאח

לא יצא מש״ה ליכא בל

ספ״ג דר״ה להדיא. והר״ן

כתי הטעם וז״ל כיון

רלרכנן דל"צ אגד ליכא למיחש משום ב״ת

מדרבנן כל לנאותו לא

נזרו עכ"ל. נ"ל שהר"ן מפרש ההיא דסנהדרין

רהאי לחוריה כאי כפשטא

דליכא בל תוסיף כלל

רשמעתין רמשמע רהוי

ולק״מ קושיח תוספות.

חי ריא מגריידיץ

פינט חרייטדיה מנענעין. בשם רש"י ז"ל. ע"ם

דלא כתב כן כשם רש"י.

ות"ש שם אכל הכא

חושנות משני הנמ׳ ניומת (יו:) ומידום שהניא

התר"ט שם הנתי שלפני

זה והמירון של חושבנה

מדאורייתא

וההיא

שינויי נוסחאות ט והיכן. נתשני"ר ואיכן: נמ״ק ובאיכן. וכאנא השם הושיעה נא.וכ״ה נמ״ק ונתשנ״נ; נתשני״ר ראף כאנא..; נמסר"נ אף באנא הי הרשענא נכתלה לתת (ובסוף התשנה כהוגן הרשיעה נא) וכן נסמוך

ציונים ט והיכן. ל״ו ע״ב מיי פ"ז מהלי לולב היי טוש"ע אורח חיים קימן מרנ״ה סעיף ה׳.

אגד הלכך בהא הלכה כרבי מאיר: ט והיכן היו מנוה. לפיכך אינו תוספת לעבור על בל תוסיף: רוחות רעות הנאות מארבע

רוחות. עד כאן. מסייע ליה

להרא״ש. ומיהו ז״ש ללפון

ודרום וכו׳. ודאי דלא כסדרן

נקטינהו דהא כל פינות כו׳ לא

מנענעין. השתה מהדר תנה להה דתנינן לעיל, כל לולב ט מנענעין. פירש הר״ב מוליך ותניה כדי לעלור שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע, אלמא מלוה בנענוע, רוחות רעות בגמרא וכחב רש"י בפ"ה דמנחות דף ס"ב והיכן מנענעים: בהודו לה' תחלה. תחלם המקרא: מוליך ומניא לנפון ודרום ומורח ומערצ. כדי לעלור ופוף. קוף המקרא, כי לעולם מסדו. ואים דמפרשי, מחלה מלמטה ני: היר והיכן 2 הודו ראשון. וסוף, הודו אמרון מנעגעיוטי, בהודו לה׳ תחלה שנסוף ההלל. והכי מסתנרא. ָרָסוֹףיה, וּבְאָנָא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָּאיי, וכיצד מנענע, מוליך ומניה כדי

רי עובדיה מכרמנורא

בעליה וכן בירידה, על כל אחת ואחת שלשה פעמים:

כזית

דאסר לאכול בבי מקומות כל דבר דלמא יאכל פסת בבי מקומות קושטא היא דאסור לאכיל מיה בבי ויקוחית משום גזירת פסת, מיימ יישל דלא אסר רב אלא אתר הפסח הבל לא נפני הפסת, ומותר לאכול מיה מקדם במקום אחד והפכה בווקום אחר. יאם גם זה אסור יישל דמיימ אם אוכל מקלת במקים אחד וגימר במקום אחר ואיכל פסח במקומו עדיף. ואפוי אם גם זה אסיר. דוקא בזמן אחר ואיכל פסח במקומו עדיף. ואפוי אם גם זה אסיר. דוקא בזמן לארכא פסה אבל בזמן דליכא פסח לא, ולפירוש רשביים דגם מיה דינה לארכא פסה אבל בזמן דליכא פסח לא, ולפירוש רשביים דגם מיה דינה בספסת ואינה נאכלת בבי מקומות דינא הוא לאסור לאכיל כל דבר כפסה ואינה נאכלת בני מקומות דינא הוא לאסור לאכיל כל דבר תקשה למה נקשה מתני פסח בזמן שהיה ביהמייה קיים. ושביק מלה בזרייז אלא שיי דבמלה ליכא דון בי מקומות, ואשייג דלשמותנ מלינו דפליגי אדרכ בינלה בבי מקומות, ויש לשי איד יתכן במלה בי מלינו דפליגי אדרכ בינא בה מקומות אלא בכזות כרחניה מייא בי

קיים עד שיאכל בכריכה אתי ששיר. קייש בי תודיה אמר, דאלחיה ליפריך ממתניי לרב כוי אשיינ דלרב

דבדיעבד תודה הלל דילא, יאפשר הנהי דקיים תלות חכינת מלה דחיתה הפיי בזמהיין מיית מלית דמלית על מרורים ואכניהו היא מליה נפייע אכילה מנה בשביל פסה דהא נוהגח אפיי בפסח שני כדהמרינן לעיל זייה אי ולעיל זי אי אמרינן כיון דהכצרו דפסה הוא כגופא דפסה דמי וכיין דלהלל חליתה בכריכה כל שלא כרכי הייב תהאוריתא באכילת ייצה בשביל פסה ותיהו הא ליכא ליוימר דלא בעינן כריכה רק במלית על מלות ימרורים יאכליהו דהייני חיבת גילה בשביל הפסח אבל לטנין מנית אכילת מלה בלילה הזה לא בעינן כריכה כלל דאייכ בזהייז ליוה כורכן כיין שאין כאן רק מנות הכילת מנה בלילה הזה היי דגם לשנין מלית אכילת מלה מוריך הלל כריכה. ומיהו לפייז קשה להלק בין מלית אכילת מלה בלילה הזה ובין מניח הכילת מזה בשביל הפסח לענין דיעבד, ומיהו ייל דבחמת מלות כריכה הוא רק במליה על מניח ומרורים יאכליהו הכל טמא ושהיי בדרך רהיקה כבאיכל יולה ותריה אינו לריך כריכה אפיי לכלל אבל אנן כרכינן כיון דעיקר מרור לדידן משים זכר למקדש לריך לכרוך להלל זכר למקדש שהיי בי כריכה, ובזה אתי שפיר הא דאנן כרכינן מנה ויוריר נאחר שאכל כבר יולת הובה יאם היתה דבזמן שניהמ״ק קיים כיין בהכל מזת היבה בוב ה״ל להכיל מלה ומרור ביהד אייכ עבדינן מלתה דבומן ביהמייך לה הוי עביד הכי [ולטיל כתבנו דחייב מדרבנן לאכיל בכריכה אבל לה מנינו הקנת הכתים כזהן הכל הם נימא דמנית על מליח ומרירים יאכלוהו לא

שם אמרו עליו על הלל צהיי כירכן כוי, בתודיה חלא מביאר

שם כל שכן אנן שהין חנו נזהרין כזי ואין אנו לריכין לחוחה נעילה, יש לעיי הא בבבל בימי האתיראים נמו לא איזההרו בעהרות שלא היי להם אפר פרה ואמרינן אדבריי רב חבזא לרבלא עוקבא ודרש כזי אלמא דבעי נעילה ולפירשיי ניחא דהא דהקשי לפרשיי כי לא נגע נמי בעי נעילה כיתו אוכל מהוות מאכיל ויאל דלא גזרי בעביני משקה אלא אייה נוגע באוכל וכיון דמעמא ליי למשקה יש בו משום סרך תרומה משאייה בפירות יבשים זכיין דלא מעמא להן יבתרומה הוא פיסל בנגיעתי לא אחי לאיזלופי הולין בתרומה אבל בפת נזרו הכמים משים סרך תרימה אעייג דפת הולין לא מעמא מנגיעתו ופת תרומה מפסיל בנגיעתו, ילא שייך איהלופי מיימ לא הלקי בדבר וגזרו משום סרך תרימה והלכך גזרו באוכל מחמת מאכיל.

אסיחי אסה דעתיי אצל הכא דגיכא היסח הדעת נמה גא סגי גנטילה ראשינה. שם כל שכן אנן שאין אנו נזהרון כוי ואין אנו גריכין לאותה נטילה,

שם גירים כן פראים לם כל מכל מכל אות אות אות הישעול נהי דנטולה ומוטנ בי ידיו כו, לייע למה הוחר ומוטל נהי דנטולה ראבינה לא היחה לבם קדישה מיימי הא הילין לא בטי כואה כמשייה החיי לקמן דייה אסורוי דהתם איכא אגדתא והלילא והיישינן דלמא

כאן דלא מהני אכילת פרס, יטוין תוי זצהים ע״ח א׳ ד״ה הלא. שם תוד״ה כל, והאמר אם הסיצו מציאין להן מים כוי תוזר

אתי מרור דרבנן ומבעיל ליה, העייע דמסקינן לעיל מייד דכזית בכדי אכולת פרס דאוריותא לענין אסורין מיימ לקיום מליה יושמע באן גילת מרני ארגים פרט נטונו מיי זרמוה מיים אי דייה הלא

200 9 8

מפרשי חובת אפיי היינו דאפיי זה בפני עלמו וזה בבייע מתפרש בלי הכתוב על מלית ומרורים ימיהו כיון דמתפרש זה בפייע וזה בפייע אמרינן דדיקא זה בפייע יזה בפייע כדכתיב יאכליהי כשון יחיד ורב אשי לא מסתבר ליי לפרושי הכי אלא דרבנן מכשרי בון בכריכה בין בפייע וקרא להכשיר כריכה דבעלייא מלות מבעלות זאיז וקרא דיאכלוהו דלא נימא דוקא האמר הרא ולהלל קרא דמלות ומרורים למלוה דבעינן כריכה וואכלוהו להכשיר דיעבד.

אהלל סברי שאסור לכורכן בביא. שם אייה מאי אפילו, נראה דבני ישיצה הסברי דאסרי רבנן לכרוך

שם כנת, מכי נתין ממות מין מכטמין דרון יש עש שיו סייש מינסית מלם ימרור אין מבטלין זאיז ומותר לכירכן בב״א כדגוסית רב אשי לקמן, ונראה דהלל סבר כמאי דס״ד בגמי דרכנן דפליגי

בתקיעות דמטימד בכן דאירייתא. שם בנמי, אפיי למייד מלוח אין מבטלות אאיז, יש לעיי הא לכוייע

בתקיעות איכא מיהא עליה דרבטן בתקיעות דמטושב יעפיר מברך אתקיעית דימושב וימליא בברכתו גם תקיעית דמעימד אבל הכא אין בטביל ראשון שום תליה בינריר אפיי מדרבטן אלא שאוכל מרור וופני שאין לו שאר ירקי ינא שייך נבריכי עליי כלל ואלא דבריהם ייאל דרייה סבר וולית אין לריכית סוינה יהא דאמר לאחר שתלא ברסו ממנו לשון גוזמא נקע יכוונתי שבד ולא תלות מרור לפיייז למאו דפסק הנכתא כרייה נקעינן דמלית אין לריכין סוונה, ובעיקר דבריהם דבתקיעות דמוישב הינו ולא שיקר מלות שופר רק לריך לכיין בהן לשם מלוה דרבטן ובתקיעות דמטימד לרי לביין ללאת תליה דאוריתא לא משמע כן בתוי רייה ליא בי דייה שעור דלפי דבריהם דהכא היאון לעשית כל ספיקא דרי אבום שעור דלפי דבריהם דהכא היי ראוויל נשיות כל הבום

נראה זנשמט כאן בתו׳ פירוב זהן קט״ן א׳ תוד״ה ויתקיף, מידי זהוי הברכת שיפר, ל״ע בשלמא

הלכתא כרב חסדא ולפיי תו׳ לקונן לראה אין צריך לאהדורי אשאר ירהא מיית בעי לכתהינה לאפוקי נפשא מפליגתא כדאמר לקמן רב האא בריי דרבא ן ומיהי בתו׳ לקמן קייכ אי דייה באתרונה הביאו פירוש התד דאפי׳ לרייה לריך נהדירי לכתהילה אשאר ירקא כדי שיברך על הכילת מרור בעביג ב׳ וניתא עפי ומדבריהם שם

לאכול מרור קדם מלה ילשיכן היא מוכרה לתרי טבולי. שם פשיטא היכא דאיכא שהי ירקית וכיי אטייג דלקמן פסק

שיצטו איז אוטי בעביל מיושן עשי שאון זכן שיוש מעלי המו קודם שעודה כמש״כ הרשב״ם לעיל במתניי אבל הכה כיון דמלות אין נריכות סינה כבר נפיק מלות מהור בעביל ראשון קשה עבול שני למה וויהי משני משים היכרא דחיניקות ובחוי משמע דעבול שני היא כדי לאכיל מריר ההר מלה והכא תיקנו רבנן דאע״ג דנפיק כבר בעביל לייה לי משים היכרא ר״ל משום היכרא הוא מוכרח בנות תרו עבילי לייה לי משים היכרא ר״ל משום היכרא הוא מוכרח

שם כי היכי דליהיי היכרא לתינוקית, לכאורה ליכא היכרא לתינוהית אלא בעביל ראשין לפי שאין דרך לאכול ירק

נריכות כוונה אף דאם חשב בפיריש שלא לגאת ואא דוייל דבאמת אם כיון בפיריש נא לגאת לא יגא אלא דסבר רייל דלא היי להם להכויים לתקן לאכיל תהור משים היכרא כיון שהיא מסיר לכל ולא איזדהרו בה לכיון שנא לגאת יאתו לידי תקלה שיעשו אחייכ ברכה לבעלה.

בזוגי. קי״ד ב זאת אומרת כי׳, אין נהוכיח מכאן דלמ״ד מלוח אין

המום ואמרינן רב דימו קפיד ארישמי דחביתא. ויראה דחרי עניני זיגי יש בשתי בינים ושני אניזים ושני קישואין אפר אם אוכלן האדם שנים כבת אחת יש בהן משים זוגות מחמת שהן זוגות בעלמן ופעמים שתעשיו של האדם הם זוגות כמו שאמתו לא וקנת תרי ילא יעשה אתשיו של האדם הם זוגות כמו שאמתו לא וקנת תרי ילא יעשה לרכיי תרי [אם לא משים נמלך] יבשתיית צי כוסות נמי חשיב זוגות משים מעשיי של האדם ששתה תרי אבל צי ככרות וצי קערות לא השיבי כשתי מכשיות ואין לאן זיגות במעשיי אלא שהן זוגות בעלמן ינזה חמרינן דגמרו בידי אדם נית בי משים זוגות אבל שחיית כוסות חשיב כי מעשיות ייש בהן זיגות במעשיו, ולפויא לא דקפיד ארשמים דהביהא היינו על הרושם שנא ורשום זיגי ולא על מלואות הרשמים

297

סימו לב-לג

במצוה דרבנו, נראה מוכח בכמה דוכתי, דפטור ממצוה דאורייתא, דהא ילפינן מקרא דבשבתך בשבת דידך הוא דמיחייבת ולא בשבת דמצוה. והעוסק במצוה דרבנן, ג״כ לא מיקרי שבת דידך, כמו גבי עומר ראשית קצירכם, פרט לקציר של מצוה, דמותר לקצור קודם העומר, ולצורך מצוה דרבנן ג״כ מותר לקצור, דלא מיקרי קצירכם - מנחות ע״ב - וכן לענין בן סורר ומורה, אם אכל בסעודת מצוה או איסור, אפילו איסור דרבנן, אינו נעשה בן סו״מ-סנהדרין ע׳-ולפי״ז י״ל, גם בעוסק בספק מצוה, לא מיקרי שבת רידך, ולא גרע ספק דאורייתא ממצוה דרבנו. מיהו מצינו לענין ציצית, דטלית החייבת מדרבנו מותר לצאת בה לר״ה בשבת, דמיקרי צורך הבגד, וטלית חציה פתוח וחציה סתום דחייבת מספק דאורייתא, אסור לצאת בה בשבת, ובאמת טעמו של ד״ז צ״ע. למה לא הוי צורך הבגד, כיון דחייבת בציצית מספק, עוד אפשר לומר, דלאו כולהו בחדא מחתא מחתינהו, אף דמקצירכם ממעטינן גם מצוה דרבנן, דלא מיקרי קצירכם, והא דמותר לקצור קציר של מצוה, אין המיעוט מפני שהוא של מצוה, אלא מפני שאינו קצירכם, וע״כ מצוה דרבנן, אף דאינו קציר של מצוה מדאורייתא מ״מ גם בכלל קצירכם אינו, אבל לענין בשבתר. אפשר שהדין תלוי אם הוא שבת של מצוה, אבל אם אינו של מצוה, אפילו אינו שבת דידר. לא מיפטר, ודוגמת זה איבעיא בגמי גבי שתי הלחם, דכתיב מארצכם פרט לחו״ל, חטין שירדו בעבים מהו, דלא הוי מארצכם וגם לא חו״ל, ולפי״ז העוסק במצוה דרבנו לא מיפטר ממצוה דאורייתא, וכן העוסק בספק מצוה אינו פטור ממצוה דאורייתא, וכן העוסק בספק מצוה אינו פטור ממצוה ודאית.

מ״ש בשו״ע דאין יוצאין בשבת בטלית החייבת בציצית מספק דאורייתא, אע״ג דיוצאין בטלית החייבת מדרבנן, נראה דזהו כשיטת הרמב״ם, דאע״ג דמברכין על מצוה דרבנן, מכל מקום על ספק מצוה דאורייתא אין מברכין, אבל להסוברין דמברכין על ספק דאורייתא, אף להסוברין דמברכין על ספק דאורייתא, אף ספק ברכות להקל, וטעמם כתב בשאגת אריה סי׳ כ״ה דכמו שנצטוינו על הודאי כן נצטוינו

שיעורים

על הספק, ושייך לאמר וצונו עיי״ש, ולטעם וה גראה, דה״ה לענין לצאת בשבת בטלית החייבת מספה].

סימן לג

בענין בל תוסיף

א) בהא דס״ל לר׳ יהושע במתו א׳ שנתערב במתן ד׳ דאיכא בל תוסיף, אף בלא כונת מצוה. שמעתי מכי מו״ר הגר״ח זצ״ל מבריסק, דאפשר לומר, דזהו דוקא, אי נימא מצות אין צריכות כונה, אבל למ״ר מצות צריכות כונה, ולהר מ״ד בכל דוכתי, לעבור נמי בעי כונה, אפשר דה״ה בקדשים, אינו עובר בבל תוסיף בלא כונה, אף דקדשים אינן צריכות כונה להכשרן, [וזה שלא כדברי הרמב״ן במלחמות שם]. דהנה הא דתלי בגמ׳ לעבור אי בעי כונה בפלוגתא דמצ״כ, אין פירושו דילפינן שני הדינין זמ״ו במה מצינו, אלא פירושו, דליכא בל תוסיף, אלא היכא שעושה מעשה המצוה כהלכתא, כגון הישן בשמיני בסוכה, אינו עובר בב״ת אלא דוקא אם הסוכה כשירה, ולא אם היא פסולה, ומשו״ה למ״ר מצ״כ, נמצא דהכונה היא חלק ממעשה המצוה, וכשעושה מצוה בלא כונה, לא עשה רק חצי מעשה, אבל למ״ד דמצות אצ״כ, מעשה בלא כונה, היא מעשה שלימה של מצוה. והא דקדשים כשרין בלא כונה, לכאורה אין זה, רק לענין הכשרן, אבל לענין קיום המצוה, אפשר דתלי אי מצ״כ. אבל באמת אינו כו, דכיוו דהקרבן כשר, ממילא נתקיימה המצוה, דווהי המצוה שיהא לו קרבן כשר (וישגן מצוות רבות כאלו, דלא אמרינו בהו מצ״כ, לעניו שיהא צריך לחזור ולעשות בכונה, אם עשאן מתחלה בלא כונה. משום דהמצוה מתקיימת מאליה), ונמצא דבאופן כזה, קיום המצוה משלים למעשה המצוה דהרי אם מצ״כ מצוה בלא כונה היא רק חצי מעשה. אלא דכיון שהמצוה מתקיימת מאליה, אין הכונה מעכבת, לעניו שיהא צריך לחזור להביא קרבו אחר וכ״ז היכא שהמצוה מתקיימת, אבל בבל תוסיף דליכא קיום מצוה, שישלים להמעשה, והמעשה בעצמה בלא קיום המצוה. איננה שלמה. 12

סימו לג

זינו ראוי לעבור בב״ת למ״ד מצ״כ עכ״ד מו״ר 5115

ב) ובטורי אבן פ״ג דר״ה כ״ח הקשה הסובריז, דאפילו למ״ד מצות אצ״כ, מ״מ אם מכוין שלא לצאת אינו יוצא, א״כ גם להך מ״ד, שפשר ללבוש בשבת שני זוגי תפיליו, ולא יעבור בב״ת, שיכוין שלא לצאת, וי״ל דדוקא למ״ד מצ״כ, אינו עובר בב״ת בלא כונה, משום דמצוה בלא כונה, להך מ״ד הוי חצי מעשה, אבל למ״ד מצות אצ"כ, מעשה בלא כונה, היא מעשה שלימה, אלא דאינו יוצא בע״כ, והגרעותא אינה במעשה המצוה, אלא בקיום המצוה, ולעניו לעבור בכ״ת, לא בעינן קיום מצוה, רק מעשה מצוה גרידא, ומיש הראיש פרק לולב הגוול. דבמוסיף הדסים ליכא ב״ת, כיון דמכוין לנוי אין הטעם משום דמכויו שלא לצאת. אלא כיוו דמכוין לנוי פקע ממנו שם מצוה, ולא הוי אלא נני מצוה (ויותר מזה מצינו דבר נפלא, שהמחשבה פועלת על המציאות, בפרק במה מדליקין, דהמסתפק משפופרת שהקצה אותה במחשבתו לנר. חייב משום מכבה, ואילו לא הקצה אותה, לא היה חייב משום מכבה. דע״י הקצתן ומחשבתו, נחשב השמן שבשפופרת. כאילו היה בתוך הגר), ואין להקשות דאכתי גבי תפילין, יכוין לשם מלבוש, כמו התם לשם נוי, די"ל דוקא התם מהניא מחשבתו לנוי משום דכו הוא האמת. דצריך לנוי, והוי רק נוי מצוה, אבל בתפילין, אין צריך למלבוש זה, דאי לאו איסור שבת, לא היה לובשו לשום מלבוש, ואף דמחשבתו ואת, מהניא להתיר איסור הוצאה בשבת, מ״מ לא מהניא, להפקיע שם רמצוה מהתפילין, ואיכא בל תוסיף, דנקרא מצוה וגם מלבוש. דתרווייהו איתנהו.

ג) ויש להסתפק, בישו בשמיני בסוכה כשירה. אלא דאינו יכול לצאת בה בזמנה מטעמא דמהב״ע מהו הדיו לעניו לעבור בב״ת דאפשר לומר, דמהב״ע אינו גריעותא, במעשה המצוה, רק בקיומה, ולענין ב״ת לא בעינן קיום מצוה, רק מעשה גרידא (ושאלתי ד״ו מ״כ מו״ר הגר״ה זצ״ל ולא הכריע) ואם נאמר כן, אפשר ליישב קושית תוסי דל״ל קרא לפסול סוכה צוולה. ת"ל משום מהביע. וי"ל דנ"מ לענין הישן

שיעורים

בשמיני בסוכה גוולה, דהשתא דאיכא פרא לפסול סוכה גזולה אינו עובר בב״ת, כיון דהסוכה פסולה, אבל מטעמא דמהב״ע, אף דאינה ראויה לצאת בה, מ״מ אפשר דאיכא ב״ת כיוו ראין הגריעותא במעשה המצוה, אלא בקיומא. וחכם אחד אמר לישב קושית תוסי, דניים, אם היו שני טפחים סכר פסול, ושני טפחים מבד גזול, דהשתא דאיכא קרא, מצטרף לארבעה טפחים סכך פסול. אבל אי לאו קרא לא הוו מצטרפין, דמשום מהביע ליכא בכהייג, דאיז העבירה צריכה להסוכה, דהא אילו היו שני טפחיי סכך פסול, ושני מפחים אויר, היתה הסוכה כשירה, ה"ג הסכך הגזול. אינו מגרע יותר מאילו היה אויר עכ״ד. ונראה דגם השתא דאיכא פרא. מ״מ כשר בכה״ג, דסכך גזול, אינו כשאר סכך פסול, דהא כל פסול סכך, כשריו לדפנות, וגוול פסול גם לדפנות, וע״כ צ״ל, דדין גוול הוא על הסוכה בכללה, שלא תהא גוולה, ואינו דיו מיוחד בהסכד, וא״כ ה״נ אמרינו דלא מיסרי סוכה גזולה, אלא היכא שהסוכה צריכה להגוילה. אבל בשני טפחים סכך גזול דאין הסוכה צריכה להו, לא הוי סוכה גוולה.

ד) ובשו״ת הרשב״א ח״א סימן תקל״ה הקשה. במניח שני זוגי תפיליו נימא האי לחודיה קאי. והאי לחודיה קאי, והוכיח מזה כדעת הסובריז. דלא מהני טעמא דלחודיה קאי, רק לענין כל המוסיף גורע, אבל מ״מ איכא עבירת הלאו ולכאורה קושיא זו, אין לה מקום כלל, דבשלמא בארבעה מינים, אם מוסיף מין חמישי, שפיר שייד לומר לחודיה קאי. שלא יעבור בב״ת, שהרי אילו היה נוטל המין החמישי לבדו, ליכא ב״ת דאיז זו מעשה מצוה כלל ואינו עובר בב״ת, אלא מפני ההצטרפות של המיז החמישי לארבעה המיניו אבל אי נימא להודיה קאי. אינו מצטרף והוי כאילו נטל המין החמישי לבדו, אבל בלובש שני זוגי תפילין, דכל זוג הוי מעשה שלימה של מצוה. אפילו אי נימא לחודיה קאי, אם כן עוכר בב״ת דעל הלחודיה בעצמו, עובר בב״ת אלא דבריטב״א פרק לולב הגזול. הביא שתי שיטות, בהא רלחודיה קאי, והשיטה השניה, הביא בשם רבינו הגדול – הוא הרמכ״ו – ומבואר שם מדברי הרמב"ו. דהישו בסוכת

83